

POLICY MAKING PROCESS

Je proces oblikovanja politike in odločanja.

Struktura procesa je naslednja: 1. Faktorji (objektivni dejavniki): -zunanje (mednarodno okolje), -in notranje okolje držav (stopnja gosp. razvoja, javno mnenje-org., ki vršijo pritisk na državo, zgod. izkušnje, stopnja polit. kulture...). 2. Institucije: -državne (preds. rep., države, vlada kot celota- pristojnosti, parlament, sodna veja oblasti- nadzorni organ), -in nedržavne (institucija zasebnega varovanja, ki spada nekje vmes med državno in nedržavno inst., strokovne, stanovske org., mediji, int. skupine). 3. Subjekti: politiki in državni uradniki (hierarhija, boj za oblast, nosilci politik).

Faze procesa: -identifikacija problema do opredelitve le tega (obrambna politika); -priprava alternativnih rešitev tega problema; -odločanje oz. izbira med alternativami (decision making process); -uvrstitev te alternative v obstoječe institucije (v parlament, vlado..., zakon ali resolucija-output); -izvrševanje tega zakona; evaluacija, ali so rešitve v skladu, feedback na proces (ali je output uspešen).

Politics: zajema celoten proces policy making; Policy: posamezna politika

Večina trdi, da je ta proces racionalen. Vendar odločitev vlade ni skupinski proces, ampak je rezultat celotne strukture (od zunaj in znotraj). Tudi tu obstaja hierarhija: proces v katerem se oblikujejo odločitve je predvsem političen, medsebojen vpliv moči in interesov, tu odločitve niso izraz soočanja argumentov, ampak rezultat organizacijskega prizadevanja med oddelki v državni upravi (preživetje).

NEVTRALNOST (N)

Temeljne premise pojava N: 1. pojem N kot ideja, koncept, instrument zunanje politike države, 2. zunanji in notranji pogoji, ki omogočajo uporabo politike N države, 3. možnost male države za ohranitev svoje suverenosti in neodvisnosti v vojni, 4. razmerje med politiko N države in njeno nacionalnovarnostno strategijo, 5. politika N v luči novega evr. varnostnega okolja.

Pojav N ima različne razsežnosti in sicer: pravne, politične, socialne, moralne, varnostne, vojaške, nacionalne mednarodne...

Najpogosteje se pojav N gleda kot na: idejo, prav. institucijo, cilj zunanje politike države ter sredstvo hkrati...

N lahko najsplošneje opredelimo kot institucionalizirano prizadevanje v mednar. pravu za rešitev enega od temeljnih problemov v državi, to je ohranitev svoje suverenosti in neodvisnosti v vojni.

Kršitev N: N predstavlja v medn. pravu sistem recipročnih pravic in dolžnosti med N in vojskujočimi se državami. Ker je najpomembnejši nacionalni interes, ohranitev njene celovitosti in neodvisnosti v miru in vojni, pomeni vsakršno kršenje tega interesa udarec državam kot suverenemu subjektu, ki lahko celo ogrozi njen obstoj. V tem okviru je pomembno ločevanje med zunanjo in notranjo kršitvijo nevtralnosti neke države.

Zunanja kršitev N: Tu poskušajo vojskujoče države prenesti vojno (ali določeno aktivnost vojske) na ozemlje N države (na kopnem, morju, zraku). Zaradi tega obstajajo naslednje omejitve in prepovedi za delovanje vojskujočih se držav do N. **1. Kopno:** vojskujočim se državam je prepovedano kršiti ozemeljsko celovitost N držav; ta pa v prepoved vključuje prevoz vojskujočih enot, orožja in sploh oskrbe čez ozemlje N držav. Vzpostavljanje kakršnekoli komunikacije na ozemlju N držav ali uporabo obstoječih zmogljivosti v tej državi za vojaške namene, kot tudi rekrutiranje ter ustanavljanje voj. enot na ozemlju N držav (konvencija V, člen 1-4). **2. Morje:** vojskujočim državam je prepovedano izvajanje vsakršnih akcij, ki bi pomenile kršitev suverenosti N državam, **3. Zrak:** to se nanaša na zračni prostor, isto kot zgoraj glede prepovedi (npr. ogrožanje zračnega prostora Slo s strani Italije- 30 min pri nas pomeni zelo veliko, obračanje).

Notranja kršitev N: se nanaša na ravnanje N držav samo v primeru vojne. Temeljno načelo pri tem je, da se mora N država obnašati v vojni nepristransko do vseh vojskujočih se strani. Strokovna literatura razlikuje dva temeljna tipa notranje kršitve N: **1. Pasivno:** se nanaša na odstopanje N držav od tradicionalnega okvira nevtralnosti. To se najpogosteje dogaja pod vplivom različnih zunanjih okoliščin in tovrstno dejanje ni v interesu N držav. **2. Aktivno:** pa je zavestno odstopanje N držav od načel nevtralnosti (npr. koncesija vojskujočim državam) z namenom pridobiti si določene koristi.

N kot pravni in politični koncept: Tradicionalna N se nanaša na nevtralni status kake države v določeni vojni. Kaka država je lahko N samo v neki vojni, drugje pa lahko aktivno sodeluje. Zato je pomembno da se poleg AD HOC nevtralnosti opredeli tudi N kot politični koncept. V tem okviru pa lahko govorimo o politični N v miru in vojni. V nekaterih primerih poskuša kaka država doseči permanentno n z medn. priznanjem, tako si prizadeva institucionalizirati svojo N bodisi si z notranjo zakonitostjo ali medn. pogodbami v katerih sodelujejo velike sile. Tovrstne medn. pogodbe ponavadi nalagajo N državam določene omejitve, zlasti v miru. V tem primeru lahko govorimo o N kot pravnem konceptu (države se vnaprej obvežejo, da se ne bodo vključile v bodočo vojno).

Operativne komponente politične N

V polit. N lahko ločimo dve medsebojno povezani prvini in sicer: **1. Pozitivno prvino,** ki zajema prepričevanje vojskujočih se držav o prednostih, kater lahko izvajajo iz nevtralnega statusa kake države (aktivna zunanja politika, krepitev ukrepov zaupanja in varnosti, krepitev odnosov) in **2. Negativno prvino,** ki vsebuje odvrčanje vojskujočih se držav od kršitve N (povdarjanje volje in zmožnosti N držav).

Nevtralnost politike, ki povdarja svojo pozitivno prvino s tem izpostavlja predvsem nevojaške (humanistične, politične) razsežnosti, uporaba neg. prvine pa zavezuje državo da izpostavi predvsem vojaške razsežnosti svoje polit. N.

Pravilno razmerje med obema prvinama polit. N določa tanko črto med polit. uspehom in neuspehom.

Modela N: **1. Pozitivno- negativne N:** sta uporabljali Finska in Avstrija. Le ta pa temelji predvsem na politično- diplomatskih sredstvih ohranjanja N statusa obeh držav, s potrjeno vlogo vojaških sredstev. **2. Negativno- pozitivna N:** značilna za Švedsko in še vedno velja za Švico, kjer je N del njene politike kulture in strateškega razmišljanja. Le ta pa ne izključuje teh sredstev, ampak ohranja N preko izpostavljenih vojaških sredstev.

NEUVRŠČENOST in Nevtralnost

Neuvrščenost kot nova oblika politike se je razvila v 2. polovici 19. st. Osredotočala se je predvsem na neuvrščanje na nobeno stran v konfrontaciji med vojaško- političnim blokom nekdanjih supervelesil (ZDA, SZ).

Le ta se razlikuje od N v treh pogledih: **1.** N predstavlja v prvi vrsti pravno institucijo, ki je strukturno povezana s konceptom vojne. Iz koncepta N izhajata pravica in opravičilo za njen obstoj. Neuvrščenost pa ni več zgolj politični koncept, ki ni povezan niti z medn. pravom, niti s konceptom vojne. **2.** Praktični pomen permanentne N je zavračanje vojne kot instrument zunanje politike držav. Neuvrščanje ne zavrača vojne kot sredstva politike, kadar je to v interesu države. **3.** N ne zavezuje države, da ne izraža ideoloških simpatij vse dokler to ne pomeni konkretne opredelitve za eno od vojskujočih se strani.

VARNOST

-temeljna vrednota medčloveških odnosov -obstoj in delovanje posameznika, družbe/države in mednarodnega sistema

-Konceptualni okviri: individualna, nacionalna, mednarodna, globalna (+regionalna)
-ali naj mednarodna zagotavlja tudi individualno: + človekove pravice in demokratična načela

-vsiljeni paternalizem, mednarodni red (ravnotežje moči, koncept velikih sil - Westfalski kongres – 1648 in Dunajski kongres – 1815)

-OZN – konec velikih sil, mednarodni mir in varnost, medn. družba kot celota, VS OZN sredstva za to vzpostavitev =3 skupine držav: neintervencija, zagotavljanje lastne obrambe, humanistične in individualne razsežnosti

MEDETNIČNI KONFLIKTI kot element mednarodne varnosti

Vzroki zanje so mnogoteri, vendar je vsak medet. konflikt pojav sui generis, zaradi česar je potrebno vsak tak konflikt obravnavati kot študijo primera, ki upošteva posebne okoliščine v danem času in prostoru. Pri tovrstnih konfliktih lahko zasledimo nek skupen element, ki se izraža v ogrožanju varnosti etičnih skupin v smislu onemogočanja razvoja njihove kulturne identitete in družbenogospodarskega razvoja (države, ki premorejo et. skupine, morajo zagotavljati njihovo varnost, vendar tudi razvoj njihove kulturne identitete v okviru procesov adaptacije in uveljavljanja multikulturalnosti, da ne prihaja do napetosti med večino in manjšino- et. skup. ter s tem od znotraj ne ogroža nac. varnost). Države morajo upoštevati mednarodne priznane norme zagotavljanja kolektivnih in individualnih pravic et. skupin.

-Vzroki: (Ryan) – militarizacija (odgovor nanjo- terorist. akcije- Alžirija), **fizična ločitev** (podkrepljena z zeleno oz. mirovno črto; izraža se na stanovanjskih površinah, v segregaciji šol, lokalov, trgovin, šport. klubov...), **psihološko ločevanje** (je vzrok za fizično; sem sodijo stereotipi, iskanje grešnega kozla ter dehumanizacija), **posvetitev in demonizacija** (se pojavi kadar je v etični konflikt vpet verski element), **»ujetost v past«** (preveč žrtvovanega da bi se odnehalo-mučeništvo), **povečana emotivnost** (podkrepljena s strastmi in fanatizmom).

-McGarry – tipologija makropolitčnih oblik nadzora medetničnih konfliktov: genocid, prisilne selitve, secesija (na podlagi pravice narodov do samoodločbe), integracija in asimilacija, hegemonski nadzor, arbitražna (ob intervenciji tretje strani), kantonizacija oz. federalizacija, konsociativizem oz. delitev moči.

-A.D. Smith – strategije etničnih skupin: izolacija, akomodacija (predvsem migrantske skupine), komunalizem (dinamična oblika akomodacije, katere cilj je nadzor nad lokalnimi zadevami tam, kjer je manjšina v večini)), avtonomija (z več stopnjami in oblikami), separatizem, iredentizem.

Medet. konflikti so lahko po svoji obliki meddržavni spori, lahko pa so notranja zadeva države, ki ob morebitnem kršenju člov. pravic izzovejo ukrepe mednarodne skupnosti..

OZN in medet. konflikti– OZN ima na razpolago tri skupine varnostnih mehanizmov: 1.sredstva za mirno reševanje sporov (6.poglavje UL OZN: pogajanja, anketa, posredovanje, sprava, razsodništvo, sodna rešitev...); 2.akcije ob ogrožanju mednarodnega miru in varnosti (7.poglavje: prekinitev diplomatskih odnosov in sodelovanja v komunik. sredstvih, uporaba kopenskih, zračnih, pomorskih sil); 3.mirovne operacije (kompromis med mirnim reševanjem in voj. posredovanjem)

-zaščita manjšin: mednarodnopravni instrumenti, instr. regionalne narave, dvostranske pogodbe -norme: svoboda, mir, neodvisnost, ozemeljska celovitost, enakopravnost držav in narodov, samoodločba narodov, mirno reševanje sporov, odrekanje uporabe sile in grožnje z njo, varovanje človekovih pravic, varovanje pravic etničnih skupin,...

POLITIČNI ZEMLJEVID EVROPE

-države, ki nanjo vplivajo: Rusija in Turčija, ZDA, zakavkaške države, čezmorska ozemlja evropskih držav

-nove napetosti in ogrožanja: Z-mnoge neznanke in problemi, V- prehod iz avtoritarnih v demokratične sisteme, nove države najti svoje mesto, velesile spet boj za nove interesne sfere, širjenje orožja za množ. uničevanje

-nov varnostni sistem: EU, NATO, ZEU, OVSE, Svet Evrope, ...

-koncept skupne varnosti: varnost ni zadeva igre ničelne vsote, temelji na političnih garancijah, celostni koncept dejavnikov

-implikacije: z Evropo se misli Z in EU, koncept Evrope »od Atlantika do Urala« vidi Evropa in ZDA, koncept »od Portugalske do Poljske« ne upošteva vpliva ZDA in Rusije, Evropa kot varnostno območje – OVSE

NOVI ELEMENTI V EVROPI

-Institucije: EU, OVSE, ZEU, EAPC – preprečevanje kriz in ohranjanje medn. miru in varnosti, sodelovanje, humanitarne razsežnosti -mednarodna varnost z gospodarskimi, polit., soc., humanit., ekol., voj., razsežnostmi in zaščito člov. pravic in svoboščin, demokracije in vladavine prava -po teh prizadevanjih tri skupine držav: Z. Evropa – članice vseh, sodelujoče in gredo v partnerstvo, s težavami; -zagotavljanje miru in varnosti: institucije, polit.-voj. sodelovanje, mehanizmi za prepreč. konfliktov -+elementi v Evropi: popuščanje napetosti, sodelovanje, regionalizem, vključenost ZDA, voj.-pol. sodelovanje --elementi v Evropi: grožnje v notranjosti držav, nepredvidljivost in negotovost pri sosednjih državah, disfunkcionalne države, nacionalna suverenost, delitev interesnih področij med velesilami, boljša vojska in uporaba sile -možni sistemi: kooperativni model, večpolarno ravnotežje moči, dvo- in večstranske zveze, politika nevtralnosti, koncertni model, ekon.-polit. združevanje, kolektivna varnost najboljša

-Hyde-Price – viri ogrožanja: a) znotraj Evrope (težave v SZ, V. Evropa, Balkan, Nepredvidljiva Nemčija) b) izven Evrope (nova orožja, Tretji svet, demografija v Afriki, medn. terorizem, dostop do naravnih virov in trgov).

SVER (Srednjevzhodnoevropska regija)

-2 skupini držav: 1.Poljska, Slovaška, Češka in Madžarska ter 2.Litva, Latvija, Estonija, Belorusija, Ukrajina in Moldavija

-1. skup. pod prevlado SZ; 2.sestavni del SZ po 1945 I.- sedaj se Belorusija se zbližuje z Rusijo, Ukrajina razdeljena na V in Z– problemi z orožjem, floto in Krimom,

-Belorusija, Ukrajina in Rusija so 1991 ustanovile SND (kasneje še 8 držav)

-s spodletelim pučem 1991 so Litva, Latvija in Estonija dobile možnost uresničitve deklaracije o neodvisnosti

-cela regija postane bolj nestabilna in ranljiva (izziv za evropsko varnost)

-novi izzivi SVER: **a)** notranji razvoj (zastarela industrija in infrastruktura, okolje, šibka demokracija, prenova vojske), **b)** izzivi iz okolja (meja med stabilnim Z in nestab. V in J., teganje konfliktov v SZ, več kot 20 kriznih območij, tudi Rusija med njimi, napetosti zaradi Varšav. sporazuma, kriza na Balkanu)

OGROŽANJE VARNOSTI V JV EVROPI

-kriza na Balkanu – reševanje po Daytonskem sporazumu podpisanem v Parizu 1995 –problem: ali bi bila BiH združena večetnična država ali pa razdeljena na več avtonomnih ali neodvisnih entitet

-za ta sporazum so ZRJ, HRV. in BiH podpisale Firenški sporazum (96) – šest protokolov – številčne omejitve orožja (5:2:2); pospeševanje zaupanja, novo orožje namesto ukinitve starega = začarani krog, arbitraž?

-**Novi odnosi:** **a)** med Hrv. in ZRJ –napreduje počasi, gospod. sodelovanje, konec vizumov, komunikacije, integracija v Slavonije, zaupanje med preb., posredniki iz Slo. in Maked., voj. delegacije, demilitarizacija 8-10 km ob mejah, **b)** med BiH in ZRJ – začetna stopnja, problem R. Srbske, ker ne more brez ZRJ, **c)** med Hrv. in BiH – se izboljšujejo, nove obor. sile, prava politika za vse, bos. Hrvati hočejo pod R. Hrv.

-**Zagotovitev miru** z: -razširitev NATO-a, -vloga medn. skupnosti, -ukrepi za pridobitev zaupanja, demilit., medn. arbitraž, Haag; -vrnitev beguncev, -gospod. obnova in sodelovanje, -polit. razvoj in reforme, preprečevanje konfliktov – OVSE.

OGROŽANJE VARNOSTI V MEDITERANSKI REGIJI

-je križišče treh celin (Evropa, Azija, Afrika), raznolikost vsega: *regija kot del Evrope- v Hladni vojni, strat. povezava med V in Z, *regija kot del evr. in sr.V okolja – amer. pristop zaradi gospod. interesov v Perzijskem zalivu, *samostojna regija – most med V in Z

-**Izzivi v Mediteranu:** -gospodarsko–demografske grožnje (Afrika, revščina, fundamentalizem), -vojaške grožnje (konflikti, orožje, manjšine, odcepitve, borož. tekme), -terorizem (skrajne pol. skupine znotraj držav in v tujini, manjšine, krimin. skupine), -nedemokratska in protekcionistična dejavnost (nacionalizmi, secesionistične težnje, zapiranje mej...)

Sklep -opredeljevanje nove identitete v Evropi –SVER- stabilnost in varnost bosta doseženi -JV– različnost in interesov in zapletenost -Mediteran– prevladuje ZDA in stalna vojašna navzočnost.

INSTITUCIJE

-OZN – univerzalna medn. org., mir. reševanje sporov, akcije in mirovne operacije

-NATO – evroatlantska voj-pol zveza z obrambnim poslanstvom

-ZEU – evr. org., obrambna dimenzija EU

-OVSE – org. za varnost in sodelovanje v Evropi – pogajanja, varnostni mehanizmi

OZN

Univerzalna mednar. org., ki poleg načel mirnega reševanja sporov in kolektivnih akcij pri ogrožanju in kršitvi mednar. miru in var. predpostavlja tudi vzvode za pacifikacijo morebitnega kriznega žarišča in vzpostavitev stanja, ki bi onemogočalo ponovni izbruh konfliktov.

-hoteli kot Društvo narodov – podpisana 1941, Roosevelt in Churchill v Atlantski listini – odrekanje uporabi sile – 1943 še Stalin v Teheranu in l. 1945 še 50 držav v San Franciscu, kjer sprejmejo Ustanovno listino OZN. Je globalna skupnost s

splošno naravo, ki ima naslednje naloge: svetovni mir in varnost, gospod., soc., izobr., zdravstv. znanstv.,...

Struktura: *a) Varnostni svet* – urejanje zadev v zvezi z mednarodnim mirom in varnostjo, odločevanje o konkretnih akcijah; sestavlja ga 5 stalnih držav, 10 nestalnih- katere izbira gen. skupščina vsaki dve leti-po prispevku in geograf. razporeditvi (5 Azija in Afrika, 2 Lat. Amer., 1 V Evropa 2 Z. Evropa), stalne imajo veto; *b) Generalna skupščina* – predst. vseh držav članic v OZN, najpomembnejši organ odločanja o gosp., političnih, izobraževalnih in drugih zadevah, razen o medn. miru in varnosti, kjer je le posvetovalni organ; *c) Ekonomski in socialni svet* – usklajuje programe ekonomsko-socialne pomoči OZN in spec. org. kot so FAO, WHO, UNESCO; *d) Meddržavno sodišče* – Haag, forum za neobvezno poravnavo sporov ter agencijo OZN za svetovalna mnenja; *e) Skrbniški svet* – nadzor rezultatov procesa dekolonizacije; *f) Sekretariat* – administrativnoizvršilni organ OZN, ki ga vodi generalni sekretar.

Načela: **UL OZN** postavlja kot cilj –ohranitev med. miru in var. z miroljubnimi sredstvi z načeli pravičnosti in mednarodnega prava –VI in VII poglavje: VI. pogl.- miroljubna sredstva, pozivi; VII. pogl. pa ukrepi za razrešitev konflikta. 41. člen – delna ali popolna prekinitev gospod. in diplom. odnosov, komunikacij; 42. člen pa vojaške ukrepe; ta dva člena sta jedro kolektivne varnosti

Mehanizmi OZN: VI. pogl. –mirno reševanje sporov (izloči vojno); VII. pogl. –akcije ob ogrožanju miru, kršitve miru in agresivna dejanja (vojne se raje ne loti nihče ker jo naredijo tako nevarno); v 3.skupino pa spadajo mirovne operacije OZN (varnostna in redarska služba – kjer je mednarodni mir že ogrožen in kršen)- tega ni mogoče umestiti ne v VI. ne v VII. poglavje.

1. Mirno reševanje sporov: je nadgradnja že pred 2.sv. vojno obstoječih mehanizmov; **33. člen:** pogajanja, anketa, posredovanje, sprava, sodna rešitev, pomoč regionalnih ustanov; **34. člen:** razišče se vsak spor in pomoč: obravnavanje predlagajo države, gen. sekretar, GS– ponudi dobre usluge, ustanovi ožji odbor, odbor strokovnjakov, zahteva mnenja strok. organov, npr. mednarodnega sodišča v Haagu, ustanovi tudi preiskov. komisija ali odbor katerega namen je ugotoviti stanje na kriznem območju.

2. Akcije ob ogrožanju in kršitvi medn. miru: prisilni mehanizmi za posredovanje (VII. pogl.); določen natančen postopek Var. sveta (VS) pri ogrožanju in kršitvi miru v med. skupnosti; 41. člen: ni oborožene sile; 42. člen: akcija: demonstracije, blokade; 43. člen: vojska iz držav članic, pogodbe, država pomaga vojakom, načrte naredi VS OZN, intervencije (samovolja ali nasilno vmešavanje države v zadeve pristojnosti druge države– politična, ekonomska, vojaška, individualna in kolektivna, medn. prepovedana, pot. le humanitarna, ob prizadetosti države, samoobrambena) -zunaj Evrope o bile: S. Koreja, Kuvajt, Kongo, Somalija, BiH

3. Mirovne operacije OZN: opazovalne misije (neoboroženi častniki) in ohranjanje miru (peacekeeping- oborožene pehotne enote z ustrezno logistično podporo)– stare naloge (ni prisilnih sredstev, le v samoobrambi); -vojaško-policijske enote in civilno osebje OZN

-Instrumenti: preventivna diplomacija, peacekeeping, peacebuilding, peace enforcement, peacemaking

-Temeljne prvine: -mirovno opazovanje (skupine opazovalcev), -posredovanje in vzpostavitev prejšnjega stanja (poleg vojaških tudi diplomatske funkcije- Ciper), -posredovanje sil (preprečitev nadaljevanja konflikta).

-Načela delovanja: -mednarodna narava sil (izvajanje operacij pod varstvom OZN), -soglasje vseh strani vpletenih v konflikt (sodelovanje), -nepriustranskost, -delovanje nacion. čet med večnacion. silami, -neuporaba sile.

Funkcija mirovnih sil OZN ni le vojaška, ampak imajo tudi naslednje **Naloge:** organizacija in nadzor nad volitvami, human. pomoč, opaz in ločitev sprtih strani, razoroževanje, zaščita člov. pravic, mine, usposabljanja, drž. uprava, begunci, obnova in razvoj, notr. red in mir.

-po Hladni vojni 6 skupin operacij: 1. prevent. opozarjanje in delovanje (Makedonija), 2. tradicionalne, 3. uresničevanje splošnega sporazuma, 4. humanit. pomoč, 5. stabiliz. razmer in pomoč vnaprej, 6. preprečev. kršitve dogovorov s pomočjo prisile.

VOJNA V JUGOSLAVIJI

-Slovenija– junija 1991 razglasi neodvisnost in JLA jo napade ter hoče zapreti vse meje in letališč– v 10 dneh je JLA premagana

-Hrvaška– JLA pride iz Slovenije- srbsko preb. na Hrv. se začne oboroževati (Knin), barikade in SAO Krajina hoče odstop od Hrvaške- spopadi; 1992 zahteva mednarodna varnost premirje- OZN sile

-BiH– febr. 92 hočejo po referendumu neodvisnost in bojkot bos. Srbov- razglasijo Rep. Srbsko, marca BiH mednarodno priznana- velika vojna

-nov. 1991 se VS OZN odloči za mirovno operacijo na Balkanu– UNPROFOR– sledi »Vanceov načrt«, smeri delovanja OZN– I. 92 podpis vseh resolucij- na Balkan gre 50 oficirjev za zveze

-UNPROFOR– demilitarizacija področij in umik JLA, lokalne oblasti in policija pod nadzorom OZN, vračanje beguncev: lahke pehotne enote, policija, neoboroženi vojaški opazovalci, pomoč beguncem– civilno osebje; vrhovni poveljnik pod poveljstvom VS

-1995 ta misija na več misij: UNHCR, UNCRO, IFOR – SFOR, UNPREDEP

-vojna do1995, do Daytonskega mir. sporazuma

OZN in REGIONALNE ORGANIZACIJE

-VIII. poglavje UL OZN– regionalni dogovori in ustanove– načela in nadzor OZN. Reg. org. morajo izpolnjevati naslednje pogoje: spoštovanje ciljev in načel UL OZN, primernost za regionalno akcijo, mirno reševanje sporov, izvajanje prisilnih akcij, obveščanje VS OZN.

-Status reg. org. imajo : OVSE, Org. amer. držav, Org. afr. enotnosti, Arabska liga

Dnevni red za mir: -Gen. sekret. da v analizi Dnevni red za mir redefinicijo vloge regionalizma v sistemu kolektivne varnosti– predlaga poglobitev regionalnega pristopa, sodelovanje in decentralizacija, ista sredstva, fleksibilnost, skupen razvoj, področja delovanja: prev. diplomacija, ohr. miru, human. področje, izgradnja miru in zaščita člov. pravic

-5 oblik sodelovanja med reg. org. in OZN: konzultacije, diplomatska podpora, operativna podpora, skupna razmestitev sil, skupne operacije.

-Načela delovanja: dogovorjeni mehanizmi posvetovanja, spoštovanje primata OZN, jasna delitev da ni tekmovalnosti, konsistentnost med člani.

-Izkušnje: operacija OAU– 1981 v Čadu, LAS – 1976 Libanon, ECOWAS – Liberija

-vključuje se še zvezo NATO in program Partnerstvo za Mir, EU in KVSE

-Prednosti: homogenost članstva in večje soglasje med njimi, iste zgodovinske okoliščine, skupni region. problemi, večje prizadevanje na svojem področju...

-Slabosti: materialna in fin. sredstva, ni organizacije, politična moč in avtoriteta.

Večnacionalne mirovne sile

-alternativna oblika sedanjim mir. op. OZN; niso več pod pokroviteljstvom mednarodnih org., odločitev prepuščena strankam oz. državam vsporu, sestavljene so iz več nacionalnih kontingentov, nepristranskost -MNF - Libanon 1982, MFO - 1981 med Egiptom in Izraelom

-Prednosti: dejanski interesi držav, večja fin. stabilnost, logistična podpora

-Slabosti: ni organa za organizacijo, manjši psihol. učinek, nepristranskost?, financ največ iz ZDA

Reorganizacija OZN

-za večje sodelovanje med državami; -enakopravnost držav, ki sodelujejo v akcijah; -ustrezni varnostni instrumenti

NATO

Je evroatlantska vojaško-politična zveza NATO vzpostavljena ob Hladni vojni, l. 1948 v ZDA ustanovijo skupno severnoatlantsko obrambno organizacijo (ZDA, Kanada, VB, Fr. Luks., Belg., Nizoz.), marca 1949 pa pozovejo še Dan., Islan., Norv., Port., Ital. Aprila 1949 podpisan Severnoatlantski sporazum in ustanovi se zveza NATO-ratificirajo ga vsi parlamenti držav podpisnic.

-Določila severnoatlantskega sporazuma (SS): SS je med. pogodba o ustanovitvi zveze Nato, okvir za obrambno sodelovanje držav podpisnic, ki pa je časovno neomejen. **Načela:** demokracija, svoboda posameznika, vladavina prava, pospeševati stabilnost in blaginjo in vzpostavitev sistema kolektivne obrambe.

-14 členov: mirno reševanje sporov, prijateljski odnosi in blaginja, obranitev napadov, posvetovanja, kolektivna samoobramba in pomoč drugim ter obveščanje VS OZN, ozemlja v pristojnosti držav, spošt. načel OZN, sporazumi v skladu z načeli OZN, Svet, kjer so zastopane vse države podpisnice, sestane se po potrebi, ustanovi pomožna delovna telesa, soglasna vabila za druge države, dokumente morajo ratificirati vse države, po 10 letih možna revizija zveze, odpoved le po 20 letih od nastanka zveze, angl. in fr. jezik- verodostojna, depozitar sporazuma je ZDA.

Ta zveza je mnogostranski sistem kolektivne obrambe, čigar mednarodnopravna subjektiviteta temelji na 51.členu UL OZN.

Struktura NATA (politična in vojaška)

Sestavljena iz dveh delov: civilni in vojaški del: 1. Severnoatlantski svet– najvišje telo za odločanje, sestavljen iz stalnih predst., ki se sestajajo 1x tedensko, skupne odločitve- raven veleposlanikov, 2x letno ministri in preds. vlad; 2. Odbor za obrambno načrtovanje– stalni predst., 2x letno se sestajajo na ravni obr. ministrov, obr. načrtovanje; 3. Skupina za jedrsko načrtovanje– posvetovanje o vlogi jedrskih sil v NATO, sestajanje 2x letno na ravni obr. min. 4. Odbori zveze NATO– posvetovanja in odločevanja v zvezi Nato, zagotovitev zastopanosti vseh držav na vseh ravneh, uveljavljanje del. načrta NACC ali PzM 6. Generalni sekretar- je odgovoren za usmerjanje in pospeševanje posvetovanj in odločanj, glavni glasnik navzven iz zveze in predsednik NAC, DPC in NPG 7. Mednarodni sekretariat– sestavlja ga osebe članic, služi NAC, odborom in del. skupinam, ki so svetu podrejene, pripravlja razprave in izvršuje potrebne akcije za izvajanje odločitev 8. Vojaški odbor– odgovoren za priporočila pol. oblastem zveze o skupni obrambi, je najvišja voj. oblast pod NAC in DPC, sest. ga načelniki štabov, 2x letno, predsedstvo rotira med državami po angl- abecedi 9. Mednarodni vojaški štab– podpira delo voj. odbora Nata 10. Integrirana vojaška sestava– mora zagotoviti org. okvir za obrambo ozemelj v NATO, vključuje mrežo voj. poveljstev, zagotavlja skupne vaje in sodelovanje držav članic NATO -sest. iz: Zvezno poveljstvo Evrope, Atlantika, Kan-Amer. skupina za regionalno načrtovanje

Skupščina zveze NATO je medparlamentarna org., neodvisna od NATO, člen ki povezuje nacionalne parlamente držav članic, ima 188 poslancev iz 16 nacion. parlamentov, izvoljeno vodstvo, odbore, sestaja se 2x letno po prestolnicah, je forum kjer se razpravlja o tehn. in polit. vprašanja, GS lahko daje priporočila.

Vloga NATO- ohranjanje ozemeljske celovitosti, politične neodvisnosti ter kolektivne obrambe svojih članic– nova vloga izhaja deklaracijah:

Londonška deklaracija (junij 1990)– glavne smernice preoblikovanja, sodelovanje z nekdanjimi članicami Varš. pakta; sodelovanje med V in Z– doktrinarna transformacija.

Rimska deklaracija (nov. 1991)– vpr. smiselnosti nadaljnega obstoja in delovanja, saj ni več dvopolnosti, veliko je regionalnih organizacij– mogoče prav zaradi ZDA, povabijo še Bolg., Češ. in Slov., SZ, Madž., Polj., Romun...; velika pomoč tudi ZEU, KVSE in seveda OZN

Novi strateški koncept zavezništva– Rim 1991 –reforma obrambne doktrine zveze NATO

-tri postavke za spremembe v Evropi: ni več groženj napada držav Varš. pakta, še vedno je treba upoštevati sovjetsko vojaško moč kljub sodelovanju, ohraniti je treba individ. in kolekt. obrambno sposobnost

Cilji: zaščita miru v novi Evropi, dialog, sodelovanje, obvladovanje kriz in preprečevanje konfliktov

Prilagoditev vojaške strukture zveze NATO– splošne smernice: zmanjšati obseg skupnih vojaških sil in ohraniti strnjeno obrambno linijo v osrednji evropski regiji ni več potrebno.

Načela: omeji se vse sile, številčnost v sorazmerju s potenc. grožnjami, struktura sil za hitro uporabo, politika nadzoruje akcije

Vojaške sile: Glavne obrambne sile– manj ljudi ampak bolj mobilni; Sile za posredovanje– najvišja bojna pripravljenost; Pomožne sile– doma, le ob ogroženosti.

Prilagajanje poteka na treh ravneh: -preoblikovanje združene voj. povelj. strukture; -krčenje skupnih voj. sil zavezništva (kopno za 25%, morje za 10%, letalstvo za 25% in jedrsko za 80%), -oblikovanje nove strukture skupnih vojaških sil (4 večnac. obr. korpusi, Korpus za hitro posredovanje– krizni management)

SEVERNOATLANTSKI svet za sodelovanje (NACC)

-dec. 1991– Bruselj– do 1997 že 39 držav članic

-graditev evr. varnostnega sistema in vsestransko sodelovanje:

1. politično posvetovanje- veleposlaniki in zun. ministri, institucije in zavezništva

2. gospodarsko sodelovanje – obrambni proračuni

3. izmenjava informacij – stiki med njimi in seminarji, konference, publikacije

-premagovanje predsodkov in večje povezovanje

PROGRAM: Partnerstvo za mir (PzM)

-Bruselj 1994– širitev zveze NATO, pomoč socialističnim državam: sprejemanje proračunov, demokratični nadzor nad vojsko, sodel. v operacijah, kooperativni vojaški odnosi, dolgoročni razvoj vojske

-ob pristopu je treba upoštevati: sodel. v operacijah, delitev fin. bremen, poslani stalni častniki za zvezo, vaje in tehnični podatki, izmenjava informacij, obrambni proračun

-članice morajo: pregledati in oceniti sile za sodelovanje, pospeševale voj. in polit. koordinacijo na poveljstvu zavezništva za uspešne akcije

-pristopijo lahko vse članice OVSE

-predstavnik države podpiše Okvirni dokument in se začne pogajati in podpiše Individualni program– to dela namestnik gen. sekret. in Polit.- voj. nadzorni odbor;

Delovni program izvaja Koordinacijska celica Partnerstva, od 1995 pa potekajo vse akcije v okviru Procesu načrtovanja in ocenjevanja

-tu so članice, pridružene članice in nevtralne države

EVROATLANTSKI partnerski svet

-maj 1997 na Portugalskem- presega NACC in PzM– neposredne konzultacije in poglobljeno sodelovanje med državami = NACC je prenehal obstajati

ŠIRITEV zveze NATO

-1994– Bruselj – odločitev o širitvi zveze zaradi razpada Varš. pakta,

Cilji: demokratične reforme, sodel., posvetovanje in soglasje partneric, dobri sosedski odnosi, skupna obramba, združevanje in sodelovanje v Evropi, ohranitev miru, čezatlantsko partnerstvo

Obveznosti in zahteve za novosprejete: skupna obramba, dobri odnosi, delitev vseh stroškov, vlog, koristi,...

Politične zahteve: temeljna načela– demokracija, svoboda, vladavina prava; skupna varnost in obramba, načela in cilji PzM, soglasne odločitve, sodelovanje pri odločanju, stalno diplom. predst. v Bruslju, pošiljanje posameznikov v te strukture, prispevati k skupnemu proračunu, izmenjava vseh podatkov, varnostna pravila, uresničevanje dokumentov in načel NATO

Vojaške zahteve: kolektivna obramba, sodelovati v tej vojski in lahko tudi poveljstva doma, redno sodelovati na vajah, lahko se sem da jedrsko oborožitev, prispevati ljudi in tehniko, izmenjava podatkov, standardi pri vsem

-načela za članice ob sprejemanju novih: enake dolžnosti in pravice za vse, nečlanice nimajo pravice veta za sprejemanje novih držav, kandidatki v sporih se ne sprejema

-1997– Madrid– povabili so Poljsko, Češko in Madžarsko– vrata so še odprta

SKLEP

Novi cilji: -stabilnost in varnost v Evropi, partnerstvo z Rusijo, pomoč postsocialističnim državam, krizno in mirovno posredovanje, humanitarne naloge

-»evropeizacija«– več vpliva evropske države kot ZDA

ZEU (Zahodno evropska unija)

Je evropska org., ki je v drugi polovici 80 let postala obrambna dimenzija EU s ciljem oblikovanja in izvajanja evr. varnostne politike.

-bojazen pred napadi Nemčije, zaradi česar VB in Francija podpišeta pogodbo o vojaški zvezi 1947 v Dunkerqueju– vojaška pomoč, načrtovanje obrambe

-začetek Hladne vojne in so se zbal, zato v Bruslju konferenca in podpis pogodbe še z državami Beneluksa; začela se je korejska vojna in morali so povabiti še Nemčijo (Fr. se jih jo je bala, Nem. pa ne marajo nadzora); povabili še Italijo in 1952 podpisan osnutek pogodbe o Evropski obrambni skupnosti, kar pa Fr. ne ratificira, zato propade vse

-London, 23. 10. 1954 ustanovitev ZEU – 7 držav

Cilji in naloge (12 členov): ekonomske aktivnosti, višji življenjski standard in soc. varnost, sporazumevanje, tesno sodelov. z NATO, ob napadih pomoč vseh, vse akcije javljene VS OZN, ki posreduje naprej, ne sme biti v nasprotju z ostalimi pogodbami, ustanovijo Svet– mir in sodelovanje, stalno deluje, nadzor nad orožjem, posvetovanja, enoglasno odločanje; Svet pripravlja letna poročila, miroljubna sredstva, povabijo lahko nove članice, pogodbe se takoj ratificira za 50 let

ZEU v letih 1954-1984

-ne more še doseči vsega, pomaga le pri ZRN v NATO, zaupanje na Z, Problem Saara reši, posveti z VB in končno njihova članica 1973

-1984– poteka reaktivizacija ZEU– v treh fazah: Srečanja ministrov v Parizu in Rimu 1984 in Bonnu 1985.

Rimska deklaracija

-pomeni renesanso ZEU, cilj: opredeliti evr. obr. identiteto in harmonizacija obr. politik; krepitev miru, pospeš. enotnosti in integracija, tesnejša sodelovanja; ministri, Svet ZEU se sestaja 2x na leto;

-Bonn 1985– tri nove agencije za varnostna vprašanja (oborožitev, obr. vprašanja, kooperacija pri oboroževanju)

-Bruselj 1989– agencij ni več, le za oboroževanje; problem so operativni vidiki obrambe in deluje le še kot posvetovalno telo

Platforma o evropskih varnostnih interesih

-Haag 1987– potreba po še večjem evropskem obravnavanju varnosti in obrambe, obr. in zun. ministri., okrepiti evr. steber zavezništva, 1988 vabijo nove, včlani se Španija in Portugalska, ki sta članici v letu 1990, želja še Turčija in Grčija

-veljavni vsi dokumenti, nezmanjšana sov. grožnja, ZDA ima nenadomestljivo vlogo

AKCIJE ZEU ZUNAJ DRŽAV ČLANIC

-Perzijski zaliv– 1987 (Iran-Irak)– prehod ladij skozi medn. vode, odstranjevanje min, pogovori: ministri, pomorski štabi in pom. poveljniki na kraju dogajanja

-Zalivska vojna– 1990/91 (Irak-Kuvajt)– srečali so se v Parizu in kot opazovalke vabljene Danska, Grčija in Turčija; ladje, v akciji Pušč. Vihar, begunci, humanit. akcije

-1991– mesto ZEU v Evropi in tri ravni: evropska (ZEU+ES), atlantska (Atl. zavezn.), panevropska (KVSE) = ZEU kot obrambna komponenta, ustanovili so tudi Satelitski center ZEU

ZEU PO MAASTRICHTU

-s Pogodbo o EU postane del EU, podpisane 2 deklaraciji

-I. **DEKLARACIJA**: Vloga ZEU in odnosi z EU in Atl. zavezn.– obrambna komponenta EU, NATO, medsebojno sodelovanje med vsemi, ustanovijo Načrtovalno celico

-II. **DEKLARACIJA**: članice EU povabljene v ZEU (kot opazovalke) in iz NATO za pridružene članice

Petersbergška deklaracija – 1992– bližina Bonna in smernice prihodnjega razvoja;

-3. deli: I-ZEU in evr. varnost (pomembnost KVSE), II-povečanje operativne vloge ZEU (države članice dajo svojo vojsko za pomoč, načrti in vse o silah ZEU), III-odnos med ZEU, EU in Atlantsko zvezo (pravice in dolžnosti vseh)

-povabi se Grčijo, Norv., Islan., Turč. kot pridružene članice, Dan., Irs. kot opazovalke

Kirschbergška in Noordwijška deklaracija– 1994– dokumenti za članstvo V držav, multinacionalne sile, sodelovanje z vsemi, skupna obrambna politika

Lizbonska deklaracija– 1995– operativni razvoj ZEU (novi mehanizmi in strukture odločanja, humanitarne krize), odnos z EU (sodelovanje), odnos z zvezo NATO (pri nadaljnjem razvoju koncepta CJTF), odnosi s tretjimi državami (Ciper in Malta), deklaracija o nekdanji Jugoslaviji;

Birminghamska konferenca–1996– odpiranje medvladne konference EU in nadaljnega dela znotraj zveze NATO, evr. varnostna in obrambna identiteta, večnacionalne sile, sodelovanje pri oboroževanju, vključene vse države ZEU

Ostendenska deklaracija– 1996– tudi Slovenija, poglobljanje stikov z EU in NATO, učinkovite vojaške sile pod nadzorom ZEU, . več vezi z EU

STRUKTURA ZEU

-okostje ZEU sta: -medvladna struktura (Svet ZEU, Inštituti za varnostne študije, Satelitski center, Načrtovalna celica) in -skupščina članic nacionalnih parlamentov

-Svet ZEU– stalni predstavniki, enoglasne odločitve, podskupine:

1. Svet ministrov (2x letno, ministri, 1-letni mandat)
2. Stalni svet (osrednji organ, gen. sekret., Bruselj, ministri)
3. Delovne skupine (posebne za razoroževanje, obrambne in ad hoc skupine)
4. Generalni sekretariat (Bruselj, poročila, zveza s svetom)
5. Subsidiarni organi sveta- Zahodnoevropski inštitut za varnostne študije(raziskave), Agencija za nadzor nad oboroževanjem, Odbor za oboroževanje (Inštitut za varnostne študije, Satelitski center, Načrtovalna celica)

-Skupščina ZEU: člani skupščine tudi člani nacionalnih parlamentov, sestaja se 2x letno, Pariz, razprava o varnosti in obrambi, resolucije, delo objavlja redno, Podskupine: **1.** Urad– predsednik, 9 podpreds., ki jih izvoli skupščina iz držav; **2.** Predsedniški odbor– preds. skupšč., po potrebi, osnutek proračuna, imenuje še 6 odborov, poročila; **3.** Obrambni odb.– 34 članov, nadzor nad silami in orožjem, poročila; **4.** Politični odb.– 34 članov, 8-10 sej letno, polit. vprašanja, poročila; **5.** O. za tehnologijo in aero space– 26 članov, znanstv. sodelovanje, raziskave; **6.** O. za proprač. vprašanja in administr.– 26 članov, osnutek proračuna, administracija; **7.** O postopkovnih pravil in privilegijev– 26 članov, popravlja; **8.** O. za parlament. in javne odnose– 26 članov, selekcija besedil skupščine, pospeševanje sodelovanja, seznanjanje javnosti;

ČLANSTVO ZEU– 4 vrste članstva oz. pridružitve

- polnopravni člani (10; od tega 5 izvernih in 5 kasneje sprejetih)
- pridružene članice (Islan., Norv., Turč.; lahko delajo vse z ostalimi)
- status opazovalke(Irs., Dan., Avstr., Fin., Šved.; ne morejo glasovati)
- pridružene partnerice (V države in Slovenija, so na sejah, odločajo ne)

Pogoji za včlanitev: evropska država, članica EU oz. NATO, podpira načela ZEU, prispeva k organizaciji, jo je treba povabiti, lahko dolgo traja.

EVROPSKA VARNOSTNA IN OBRAMBNA IDENTITETA (EVOI) IN ZEU

-institucionalni okvir in sistem odločanja, delitev stroškov, občutek povezanosti, isti interesi in vrednote, iste grožnje -ovire pri oblikovanju: regionalizacija evr. varnosti; razjasniti vloge EU, ZEU in NATO

SKUPNA EVROPSKA OMRAMBNA POLITIKA (SEOP)

-taka politika mora priti do skupne ocene izzivov, določiti strukture in mehanizme, načela za uporabo vojske in usklajevanje obrambnih politik, -vojaški vidik evropske varnosti, (vaje, informacije, sile...) -renacionalizacija varnosti in obrambe -1997– postopna integracija ZEU v EU– v treh fazah:

- 1.** ZEU ima obrambno naravo, EU jo nadzira **2.** ZEU dela akcije, a o njih odloča že EU; **3.** vse pristojnosti ZEU padejo na EU, usklajevanja, povezani sekretariati

SKLEP

-ZEU predstavlja odnos med EU in NATO– mnoštvo institucij -NATO– voj.-pol. instrument, E – »mehka varnost«, ZEU– operativne zmogljivosti

O V S E (Org. za varnost in sodelovanje v Evr.)

Začne kot mednarodni forum, katerega pogajalske dejavnosti so zajemale tudi področje med. varnosti, danes pa org. z razpoznavno strukturo, širokim članstvom (52 držav) in nekaterimi varnostmi mehanizmi.

V primerjavi z OZN, katere temeljni namen je bil ustvariti svetovni sistem kolektivne varnosti, ki naj bi bil sposoben preprečiti in razrešiti kakršno koli krizno situacijo, ki bi lahko bila grožnja miru in varnosti v svetu, je bila Helsinška listina izključno

namenjena ravnanju z določeno materijo. Gre za željo po preprečevanju konfliktov in kriz na evropskih tleh, ki bi lahko eskalirale v odkrit spopad med V in Z.

-nastane l. 1975– podpis Helsinške listine– temeljni kamen za konec napetosti med V in Z (Natom in Varšavskim paktom)– preprečevanje konfliktov in kriz v Evropi– podpiše 35 držav in možnost groženj samo s strani ZDA in SZ

-niso predvidevali razpadov držav, trenj v samih državah, notranjih konfliktov brez velesil -KVSE se preoblikuje l. 1994 v OVSE (Budimpešta) -že KVSE skrbi za sodelovanje, človek. pravice in varnostno – politično smer, zgodnje opozarjanje, reševanje kriznih situacij, mirno reševanje sporov, mirovne operacije, človekove pravice, razorožitev in nadzor oboroževanja, graditev zaupanja in varnosti

-1996– Lizbona– deklaracija– vsaka članica svobodno izbira svoja varnostna zagotovila

MEHANIZMI OVSE ZA VZPOSTAVITEV IN OHRANJANJE MIRU

-splošni (se ukvarjajo s širšimi vidiki med. konfliktov) in posebni (reševanje kriz na ožjih posebnih področjih, npr. zaščita člov. pravic, so 4)

-nujni in izredni mehanizmi pa se sprožijo ob zahtevi vsaj 10 članic ali Komiteja visokih funkcionarjev -država mora sodelovati in jih ne sme zavrniti, opazovalci

1. Mirno reševanje sporov

-5. poglavje dokumenta iz Helsinkov; konkretni ukrepi pa so pogajanja, ankete, posredovanje, sprava, arbitraža, sodna rešitev ali druga miroljubna sredstva

Srečanje v Montreuxu 1978 – 3. predlogi: Švica kot sredstva predlaga pogajanja, preiskavo, posredovanje, spravo in razsodništvo; Zahodne d. za pravne spore predlagajo razsodništvo- čemur nasprotuje SZ; SZ pa posvetovanja in pogajanja

-elementi za pogajanja: zavezanost načelom UL OZN in Hels. list., suverena enakost držav in svobodna izbira načina reševanja, upoštevanje medn. pogodb, sprejemljivost za vse članice, dopolnjevanje z obstoječimi način reševanja in institucijami, komplementarnost z obstoječimi metodami, prilagodljivost metod ter sposobnost za progresivni razvoj

Srečanje v Atenah 1984 – proučitev splošno sprejemljivih metod: V–arbitraža; Z– razsodništvo; predlogi: če sami ne morejo rešiti, sledi sprava ali pa razsodništvo

Srečanje v Valletti 1991 – napredek pri gradnji mehanizmov; sestavi se seznam sporov za rešitev katerih bi bilo potrebno posredovanje tretje strani, mirno rešiti spore z istimi mehanizmi kot zgoraj, bistvena novost je možnost, ki jo imajo sprte strani, da imenujejo eno ali več oseb iz registra kvalificiranih za reševanje spora, v primeru nesoglasja pa visoki funkcionar institucije, kjer je register oseb izbire 7 oseb iz registra (če se ne morejo rešiti, če je ogroženo celo ozemlje ali če je ogrožena cela OVSE)

Srečanje v Ženevi 1992 – sredstva za reševanje sporov – oblikovana Konvencija o conciliaciji in arbitraži v okviru KVSE – veljati začnejo različni standardi glede reševanja sporov

Stockholm 1992 – sprejeta konvencija o Conciliaciji in arbitr., ustanovitev posebnega sodišča za konc., izvajanje le te na podlagi ad hoc sporazumov ali že obstoječih recipročnih deklaracij

Konciliacija– poravnava v skladu z medn. pravom in obveznostmi do OVSE

Arbitraža– zahteva po njej je lahko izražena kadarkoli s sporazumom med dvema ali več državami podpisnicami konvencije ali udeleženkami KVSE; vpletanje tretje strani v spor, da razsodi in temu se ne da več oporekati

2. Konzultacije in sodelovanje glede nenavadnih vojaških dejavnosti

-mehanizem je predviden za obvladovanje vojaške razsežnosti krizima, treba je krepiti zaupanje in uresničiti vidike varnosti in razoroževanja, gre za željo po

odstranjevanju napetosti, krepitvi zaupanja, proti sili in grožnji, zmanjševanje nevarnosti oboroženega spopada in napačne interpretacije posameznih vojaških dejavnosti.

-Sredstva, ki naj bi pripomogla k krepitvi zaupanja: predhodno obveščanje o velikih ter drugih vojaških manevrih, večjih premikih enot in izmenjava opazovalcev – vsi ukrepi so prostovoljni.

-Dunajski krizni mehanizem – država opazi neke aktivnosti (zaskrbljenost glede varnosti) in lahko zahteva pojasnilo, odgovor se pošlje v 48 urah in morajo pojasniti dogajanje – zahteva sestanek s to državo ali z vsemi udeleženkami in morajo biti vsi obveščeni, tudi Center za prepreč. konfliktov na Dunaju – sklene se sporazum

3. Izmenjava mnenj in sodelovanje v nujnih razmerah

-1991 – Berlinski krizni mehanizem – predvideva sodelovanje in posvetovanje vseh članic KVSE v težkih razmerah ali zaradi kršitve kakšnega od načel sklepnih dokumentov, incidenti– država vidi kršenje načel in zahteva pojasnilo, ki ga dobi v 48 urah; če ni rešljivo, države kličejo Odbor visokih uradnikov in ta obvesti vse v 24 urah in podpora najmanj 12 držav – sestanek v 48 h do 3 dneh na sedežu Sekretariata – sledi sporočilo in sklepi sestanka

4. Humanitarni mehanizem

-2/2 80-ih let, Helsinki, varstvo kolektivnih pravic, zaščita pravic narodnih manjšin oz. človekove pravice in svoboščine

1. mehanizem za nadzor nad izpolnjevanji določil KVSE– obveščanje, sodelovanje, vprašanja, notifikacija zadev, razpravljanje o problemih na konferencah

2. določila o konf. KVSE o humanit. dimenziji– Moskovski humanitarni mehanizem– ustanovitev skupine strokovnjakov, misije za ugotavljanje dejstev, nujni in izredni mehanizem(vsaj 10 držav – opazovalna misija)

-ta mehanizem nudi možnost fizične prisotnosti opazovalcev Ovse v državi, ki odkrivajo kršenje člov. pravic na humanitarnem področju,

-Urad za demokr. institucije in člov. pravice–temeljne naloge: nadzor nad izpolnjevanju humane dimenzije, upravlj. mehanizma le te, organizacija seminarjev, log. in tehn. podpora visokemu komisarju za narodne manjšine

-najbolj razvit in uporabljen mehanizem

STRUKTURA OVSE

-*Generalni sekretar, Urad za demokratične institucije in člov. pravice, Visoki komisar za narodne manjšine, Sekretariat* (Konferenčna služba, Administracija in Proračun, Podpora predsedujočemu, Center za preprečevanje konfliktov, Prevaj. služba, Kadr. s., Priprava zasedanj, Fin. s., Ukrepi za izgradnjo miru in zaupanja, Stiki z drugimi, Informac. sistemi, Dokumentacija in protokol, Administr., Stiki z javnostmi in informiranje, Podpora aktivnostim za preprečevanje konfliktov), *Mirno reševanje sporov, Podpora misijam, Misija za nadzor sankcij, Misije, Skupina za planiranje*; na vrhu je predsedujoči.

OPERACIJE OHRANJANJA MIRU V OVSE

– Helsinki– 1992-dokument Izzivi sprememb obravnava operacije ohranjanja miru v okviru KVSE

-dogotrajna pogajanja, manjše opazovalne misije, nadzor premirja,

-Izpolnjeni pogoji pogoji za operacijo: vzpostavitev učinkovitega in trajnega premirja, strinjanje glede Memoranduma o medsebojnem razumevanju vseh udeleženk v operaciji, v vsakem trenutku mora biti zagotovljena varnost osebja op.; vodjo določijo predsedujoči KVSE

-v oporo so ad hoc skupine, ki so iz trojk

-finance– vse države prispevajo v fond za misije

-J. Goodby– 3 modeli izvajanja operacij: 1. akcijo odobri OZN ali OVSE, izvajajo jo druge organizacije; 2. OVSE je operacionalna in sama dela; 3. velike vojaške sile Evrope in S. Amer. ustanovijo enote pod ščitom OZN in OVSE

-OVSE lahko povsod nadomesti OZN ampak to redkokdaj

SKLEP

OVSE je pomembna in potrebna evroatlantska org., ki lahko prepreči nove delitve v Evropi. V svojem 23 letnem razvoju razvije več varnostnih mehanizmov za zagotavljanje med. miru in varnosti.

-Pomanjkljivosti: široko opredeljene naloge in pomanjkljiva infrastruktura za njihovo izvajanje, zapleteni postopki delovanja nekaterih varnostnih mehanizmov, majhno število stalnega osebja in nezadostni finančni viri, premajhna in nedoročena usklajenost z drugimi med. org., npr z Natom, ZEU, Evropskim svetom, OZN. Vseeno pa je nepogrešljiva regionalna org., ki s celovitim pristopom k evr. in svetovni varnosti pomembno prispeva k vzpostavljanju evr. varnostnega sistema

-Temeljne naloge: mnogostranska diplomacija, skrb za človekove pravice, neuporaba sile mehanizmi za nadzore, vojaška odprtost ter zaupanje, zgodnje opozarjanje, prevent. diplomacije, krizno upravljanje

SLOVENIJA

-varnost – obstoj, ozemeljska celovitost, položaj v medn. skupnosti, razvoj in zaščita ljudi in lastnine – iz notranjsti in okolja države

-spremembe: prehod iz avtokrat. v dmeokrat. sistem, tržno gospodarstvo, državnost – nov upravni sistem, privatizacije, varnostni sistem – nova ustava 1991 (legal. večstrank. parlament. demokracije, delitev oblasti, vlada več pristojnosti nad vojsko, reorganizacija MORS, ni več diskriminacije, ni polit. opredeljenosti, homogenost vojske, civilni nadzor vojske, javne kritike

-problemi: - nove zakone je treba šele potrditi, različna stopnja institucionalizacije

-vzroki – konflikti zaradi sprememb, sovražna polit. sfera, ni nadzora nad posam. in organiz. = regresiven razvoj

MEDNARODNI VIDIKI SLO nac. var.

-skoraj dosega mednarodno raven, le še obmejno konflikti in krize nam to onemogočajo

-nove možnosti: kolektivna varnost in nove sile, nevtralnost, obr. sporazumi, evropski integracijski procesi, kombinacija vseh

-hočemo v EU in NATO

VKLJUČEVANJE V NATO

-moramo zagotoviti nacionalno varnost, pa tudi pomembni moramo biti za kakšno velesilo -za vojaški vidik lahko delamo sami ali pa nam pomaga tujina -Evropa nas še noče, zaradi krize na Balkanu

Sodelovanje z zvezo NATO: hočemo biti polnopravni - smo v PzM od 1995 in moramo delati na tem: -izobraževanje in usposabljanje častnikov -prilagajanje org. vojske sodobnim standardom -oblikovanje kominikac. in informac. sistema -skupne vaje -mednarodne enote za sodelovanje

Da smo v PzM je pomembno zaradi: psihološki učinek, možnosti skupnih vaj, tehnološki tokovi, združljivi sistemi komunic.;

Izpolnjevanje kriterijev za vstop v NATO – od 1995 za NATO pomembno: obrambna zveza za mir in varnost, širitve za stabilnost, novi iste pravice in dolžnosti, odločajo le članice, pomoč novim, ni možnega vnaprejšnjega zavračanja, stacioniranje sil v nove države, varnostne garancije in sem jedrsko orožje lahko

-Slovenija z 11 državami od 1996 in bi morali biti povabljeni: moramo biti pripravljeni na vse zahteve in moramo jim biti pomembni

-moramo biti: v Evropi, sprejeti načela, biti na V, za stabilnost, organi v Bruslju, nadzor nad vojsko, vaje, finance, obr. informacije

-povabili so le Poljsko, Češko in Madžarsko

-mi izpolnjujemo temeljna merila za vstop v NATO, smo zanesljivi, ampak nikoli ne bomo močni

SKLEP

-nova podoba Evrope in še vedno nestabilnost (meje, terorizem, manjšine, prehodi sistemov) – vse možne dimenzije -varnostne organizacije – OZN, NATO, ZEU, OVSE – potrebne in se preoblikujejo -delujejo vse skupaj ker ena sama ne zmore vsega – kooperativni model zagotavljanja varnosti

****NAČIN POPOLNJEVANJA OBOROŽENIH SIL**

-*naborni vs. poklicni način* – pomemben element ampak je vprašanje katerega vzeti – to že po vojnah saj se vse armade manjšajo

-Kanada poklicnega 1945, VB 1960, ZDA 1973, Niz.+Belg.+Franc+Argent. po 1990

-dejavniki za zmanjševanje armad po 1945: a) znanstveno-tehnično-tehnološki – zmanjša se vrednost armad; b) jedrsko orožje – pomeni odvrčanje od vojne in ne vojne, zahteva strokovnjake; c) spremembe v družbi in kulturi – individualizem, potrošništvo, ugovor vesti in civilno služenje vojske; d) spremembe v mednarodni skupnosti – propad imperijev in hladna vojna (bipolarnost kaže na vojaške sile)

-**Haltiner** – prehod od množičnih armad k poklicni vojski zaradi: država čuti kolektivno varnost, ni ogrožena in se vključuje v mednarodne mirovne operacije

- drugače obdrži nabornike (Finska, Švica, Grčija, Turčija, Bolgarija)

- ob izboru sistema je treba misliti na dejavnike:

1. *strateški* – verjetnost za izbruh vojne ali za ogroženost neke države, potem sile, drugače niso potrebne; tudi če se deluje v tujini, ni treba velike armade

2. *vojaški* – gleda se vojaške operativne prednosti vsakega sistema – v mirovnih operacijah so boljši naborniki, poklicni pa v boju proti konvencionalnim silam, oboji pa imajo probleme z nekonvencionalnimi silami

3. *ekonomski* – naborni je cenejši od poklicnega, ampak dokler so plačniki na nižji ravni

4. *politični* – vpliv sistema vidimo iz vojaškega razmerja; država jo mora dobro plačati, ta pa mora manjšati represivno delovanje v družbi

5. *družbeni* – kateri je za boljšo integracijo z družbo; prednost ima naborniški sistem, ampak se bolj gleda nevojaške mehanizme

6. *zgodovinsko-kulturni* – tradicija armade že iz preteklosti vpliva na to

-ta trend se bo nadaljeval bolj v razvitih družbah, ampak morajo gledati na vse te dejavnike

REZERVNA SESTAVA – vse pomembnejša za legitimno delovanje sodobnih oboroženih sil, vloga te sestave ni več kolikostna ampak kakovostna, za rezervo je treba upoštevati zahteve novega časa: potreben kader, finančna sredstva, uporaba samo obnapadu najvitalnejših delov države, podpora javnosti, ni reform zaradi učinkovitosti

Viotti: MEDNARODNA ANARHIJA IN SKUPEN PROBLEM VARNOSTI

-primerjalna študija držav glede na medn. polit. okolje (agencije in odločevalci)

-odsotnost svetovne vlade je varnostni problem in preživetje ter nacion. varnost iščejo vse države = sledi anarhija

-v svetu suverenih držav ni svet. avtoritete, ki bi zagotavljala varnost (države si izdelajo strategije, sile in doktrine)

Varnost – obramba pred zun. in notr. grožnjami; soc-ekon. blagostanje družbe in posameznikov – »prilичni stroški« oslabijo ekonomijo (ni nujno da vsaka akcija

pripomore k blagostanju); lahko se jo razume še ožje (vojaško – obramba); države se soočajo z varnostno dilemo; suverene države do vanosti po načelu samopomoči; proti grožnji lahko diplomacija ali povečanje vojske; strategija – smer mobilizacije in koordinacije uporabe virov za neke namene;

Zgodovina suverenosti – realizem preučuje anarhijo in osnove tega že v Antiki, kjer piše Tukidid o Peloponeških vojnah; današnje stanje pa se je izoblikovalo v 16. in 17. stol., ko se začnejo verski konflikti in imajo principi pristojnosti vsepovsod. Augsburgski in Westfalski mir prineseta osnove suverenosti (od 1648-). Suvereni imajo moč v državi in v mednarodni skupnosti. Ta sistem je podrl Napoleon a po njem se na Dun. kongresu spet vzpostavi. O tem pišejo tudi Bodin, Hobbes in Machiavelli. Največji problem je tu, da ni centralne avtoritete. Začetki so v Evropi in se širi naprej. Najbolj z osvajanji. To pa se prekine z osamosvajanjem in dekolonizacijo in se ustvari globalni sistem, kjer je vsaka država posebej suverena. To jim zagotavljajo OZN.

Ravnotežje moči – to je ovira za vojne in je povzročijo že vojne. Zato pride do skrivnih sporazumov. To se je zamenjalo s kolektivno varnostjo v Ligi Narodov in se nadaljuje še danes v OZN. Pomagajo pa še druge organizacije. Pojma kolektivna varnost in kolektivna obramba nista enaka, saj prvi temelji na legalnih principih, drugi pa na ravnotežju moči. Grotius se je zavzemal za izgradnjo »režimov«, ki so skupi formalnih norm in pravil za vladanje v medn. odnosih (geografski, orožje, mir, operacije, nesreče, zaupanje) – premagajo nepredvidljivost in nesigurnost. Tako pomagajo razumeti obnašanje vsega.

Mednarodno okolje – vse odločitve se dela glede na celotno okolje.

K. Waltz – zagovarja bipolarnost sveta in pojav dveh velesil, ki kontrolirajo vse ostalo; ni pa vse to odvisno od jedrskega o. ampak tudi od bogastev.

S. Hoffmann – multipolarnost zaradi ekonomskih odnosov (EGS) in velika asimetrija v bogastvu. Japonci lahko imajo majhno vojsko, je pa boljša ekonomija. EU je doživela napredek samo zaradi sodelovanja med državami in pomoči. Velesile so: ZDA, Rusija, Japonska in Nemčija. Razpad SZ je dal ZDA enopolarnost in vso moč. Veliko avtorjev to kritizira, saj nihče ne proučuje odnosov S-J.

Moč – treba se je zavedati mej moči. Nobena država ne more delovati kot hegemon. Gledati je treba medsebojno odvisnost, kot sta taki ZDA in Kanada. Države so akterji in so odvisne med seboj za delovanje in zato toliko bolj ranljive. Najbolje se je izolirati, če nočeš vojne. Država ima moč za delovanje in sicer jo dobi iz nacionalne volje in sposobnosti.

Zavezništva – zaradi pomanjkanja centralne avtoritete v medn. odnosih in so zato konflikti med državami (igra ničelne vsote). Za sodelovanje je treba vzeti igro različnih vsot, da ima vsak nekaj od tega. Za vsako stvar pa so potrebna pogajanja.

K. Waltz pravi, da nas za vse ženejo samo svoji interesi in ti lahko veliko pripomorejo na pogajanjih. Tako nastane strategija, da se na sovražnem prostoru vzpostavi varnost. M. Howard je po Clausewitzu povzel dimenzije strategije: operacionalna, logistična, socialna, tehnološka. Upoštevati je treba vse naenkrat.

Nekatere države so rade nevtralne, nekatere pa se odločijo za zavezništva: NATO, OAD, OVSE, EU, ZEU, OZN; Z je imel dobro tehnologijo in fleksibilnost ter duh bojevanja, V pa svojo množičnost sile. Danes pa sta obe strani močno odvisni od kontrole, komunikacij in poveljevanja.

Razni pogledi na vse to – POLITIČNI REALIZEM – država je akter in ima odnose z drugimi v anarhiji in tekmuje z njimi za ideale. Zagovarja ravnotežje moči in to med državami in igro ničelne vsote. MIROVNIKI – te študije po vojnah, v Skandinaviji, so proti uporabi sile in gradijo mehanizme za zaupanje in varnost, voj. sile niso provokativne, izmenjava častnikov, boljše komunikacije, pogajanja in reševanje

konfliktov, status quo, preprečevanje terorizma; PLURALIZEM – za razumevanje vsega gledamo akcije posam. in agencij. in država tu ni tako pomembna. Bolj so pomembne korporacije, svetovne banke, teroristične skupine,... MARX – vsi odnosi so zaradi odnosov med razredi.

***SUVREMENI SISTEMI NACIONALNE SIGURNOSTI

-človek se je zavaroval že v kameni dobi, ko je živel v skupnosti – strah ga je ko spozna, da mu nekdo škodi in ko je mogoče ogrožanje

-varnostna dejavnost: aktivnosti – normativno-pravno reguliranje varnosti, priprava vseh elementov varnosti, razvoj orožja, vzdrževanje tehnike, vojna infrastruktura, zaklonišča in teren – varnostni sistem (funkcionalni in institucionalni)

-razlika med nac. obrambnim sistemom (izzvana vojska ob vojni) in nac. varnostnim sistemom (delovanje cele družbe)

-primeri novih ogrožanj: ekonomske krize, etnični spori, migracije, mednarodni terorizem, uničevanje okolja – tako poznamo tudi več vrst varnosti: vojaška, politična, gospodarska, socialna, ekološka

-elementi nacionalne varnosti: varnostna politika, varnostna struktura, varnostno samoorganiziranje civilne družbe

-ogrožanje: zunanje in notranje

-raziskave: notranje in zunanje ogrožanje; struktura (organizacijska, motivacijska, hierarhijska, varnostna dejavnost) – komparativna analiza

»ZDA«

-veliko evropskih kolonij, nastane 1781 in je četrta na svetu po velikosti in ima 270,629.000 prebivalcev, največja gospodarska sila na svetu, BDP 27.600 USD

POLITIČNA UREDITEV

-zvezna republika, ki temelji na Ustavi iz leta 1789

-tri vrste oblasti: izvršna, zakonodajna in sodna

-izvršna: predsednik

-zakonodajna: parlament – Kongres – Senat(po 2 iz vsake države, na 6 let, 16 stalnih odborov) in Predstavniški dom(435 članov za 2 leti, 22 stalnih odborov)

-sodna: zvezna sodišča in Vrhovno sodišče (9 članov)

-50 zveznih držav, vsaka svojo ustavo, zakonod. telo in guvernerja(volitve, za 2-4 leta – red in zakonitost v državi, Nacionalna garda) ter sodstvo

-cilji zunanje politike: gospod. varnost, podpora reformam v Rusiji, Evropa in NATO, Azija in Tihi ocean, Bližnji Vzhod, neširjenje jedrskega orožja

INSTITUCIJE ZA VARNOSTNO POLITIKO

-predsednik, Svet za nacionalno varnost, Ministrstvo za obrambo, Min. za zunanje zadeve, obveščevalne službe, Kongres

-Predsednik: sodeluje s Kongresom in deluje po Ustavi, vrhovni poveljnik oboroženih sil, objavi vojno, mobilizacija in nabor, finančna podpora, vojaška intervencija izven ZDA, odvisen tudi od pol. in gospod. sil ter zahtevnih mehanizmov odločanja

-Nacionalno varnostni svet: 1974, svetovanje predsedniku, člani: preds. podpreds., min. obr in zun. zadev, direktor CIA-e, povelj Pentagona, strokovnjaki,...-50,

-Ministrstvo za obrambo: središčna institucija za oblikovanje obrambne politike: Urad, Pentagon in oborožene sile; ministra poda Kongres ob predlogu predsednika, je svetovalec predsednika in poveljuje vojski in upravlja ministrstvo, formulira obr. politiko, šef vseh rodov vojske in Pentagona, združenje poveljnikov odloča pa o celi vojski

-Zunanje ministrstvo: zunanja politika ZDA in svetovanje predsedniku, kontakti med državami in organizacijami

-Obveščevalne službe: varovanje voj. skrivnosti, cela mreža, podatki o ZDA in drugih državah, na vrhu je direktor Osrednje obvešč. službe in je tudi direktor CIA-e, odgovoren Svetu za nacion. varnost in predsedniku, 80 % podatkov za obr. ministrstvo; službe: Centr. obvešč. služba, S. za nac. varnost, S. za obr. varnost, Uradi v obr, min., Urad nazun. min., obvešč. s. oborož. sil, Štab direktorja Centr. obvešč. službe

-Kongres: zakoni in objava vojne, mednarodni dogovori, finance

-NEFORMALNE institucije: mediji in interesne skupine; **Mediji** – informiranje vseh ljudi v državi, izoblikovanje javnega mnenja, ki pomaga pri odločanju, masovni mediji ne smejo biti enostranski in morajo održavati pravo politiko ZDA, več oddelkov: radio in TV, film, knjige in novice, delovnje v javnosti, nacion. dejanost, analitični, odnosi s podjetniki; **Interesne skupine** – skupine ljudi, ki so org. za pridobitev nekega cilja, delovanje na sisteme odločanja in na javnl mnenje,

-Kegley Jr. in Wittkopf – moč odločevanja v ZDA kot koncentrični krogi – odločajo majhne elitne skupine

VARNOSTNA POLITIKA ZDA

-je del širše »velike strategije«, morajo aktivno sodelovati v svetu, zaščitniki svetovnega miru, delo v tujini, vodje sveta

-politika brzdanja, Truman in Eisenhower – strategija zastraševanja, Kennedy – tretji svet, Nixon – vietnamizacija, Carter – Perzijski zaliv, Reagan – brzdanje in konfrontacijo z SZ, defenziva, Bush in Clinton – partnerstvo s SZ in sodelovanje

-novo ogrožanje: jedrsko orožje, regionalne vojne, reforme v Rusiji in na V, ekonomske pasti

-1997: »Nacionalna varnostna strategija za novo stoletje« – učinkovita diplomacija in oborožene sile, gospodarsko prvi, demokracija, delovanje v Evropi, nova delovna mesta, več sodelovanja, več sporazumov

SISTEM NACIONALNE VARNOSTI

-1947 – Zakon o nacion. varnosti in še amandmaji

-Štab združenih povaljnikov –svetovalec predsednika, najvišji čin, nima neposrednega nadzora nad vojsko, najvišji planer za vojsko, ima tri šole

OBOROŽENE SILE ZDA

-Clinton jih hoče zmanjšati, 3 dokumenti: Strateg. nac. varnosti (nova strategija, nove tehnologije, odločanje v obr. min.), Skupna vizija 2010 (cilji), Poročilo iniciative za reformo obrambe (dominantni manever, natančne obveze, popolna zaščita, fokusirana logistika)

KOPENSKA VOJSKA

-velike transformacije zaradi novih ogrožanj

-Doktrina KoV: preusmerila v razvoj modernih tehn. sredstev za inf. in orožje, da se lahko borijo tudi v drugih sporih, ne samo v vojni – za globino bojišča, načela: iniciativa, hitrost, globina, sinhronizacija, raznovrstnost

-Naloge KoV: delovanje, dejavnosti, ki niso vojna, zun. pomoč, humanit. pomoč, transformacija iz velikih sil v manjše in bolj flksibilne

-Organizacija KoV: aktivne sile, rezervne sile, civilno osebje; 479.400 ljudi; naloge: za vojne, protizračna obramba, zračni desanti, amfibijske, posebne operacije, pomoč, korpus za hitre intervencije; ureditev: borbena, podpora, logistika; Aktivne: 4 korpusi, 10 divizij, 2 oklepna polka, 5 skupina za specialne operacije, več brigad; divizija je največja ureditev v ZDA; 60% je rezerve; največ jih je v ZDA, a tudi v Koreji, Havajih in Panami ter Aljaski

ZRAČNE SILE ZDA

-varujejo sposobnost globalnega delovanja, nov razvoj, odgovarjanje na masovno uničevanje, zračna nadmoč – nova doktrina 1992 – integrirana zračna moč: ni razlik med taktičnimi in strateškimi misijami, manj pilotov v zraku, ohranjanje sposobnosti na nivoju;

-Glavne misije: varovanje letal in raket, zračna premoč, naloge za mir, transport, razvoj, pomoč NASA-I; nove naloge po novi doktrini: kontrola prostora, varovanje strateških ciljev, izboljšanje sil, podpora;

-Principi vodenja in borbenega delovanja: centr. poveljevanje in decentralizirano izvajanje nalog, fleksibilnost in vsestranskost, prioriteta, koordinacija, ravnotežje, koncentracija, vztrajnost

-Zračne ekspedicijske sile: večje formacije v prostoru, hitro in učinkovito delovanje, delajo takoj, prilagojene specifičnim situacijam

-Poveljstva: zračnoborbena, za izobraževanje, za mater. potrebe, vesoljsko, za spec. operacije, za zračno mobilnost, v Evropi na Pacifiku

VOJNA MORNARICA ZDA

-spremembe v doktrini in ciljih, manj ljudi, bolj gibljive sile

-nova doktrina: 1986, pozornost na bojevanje ob obalah in pomembne amfibijske sile, sodelovanje z ostalimi rodovi, ekspedicijske sile: borbena pripravljenost, fleksibilnost, samostojno delovanje za več časa, mobilnost; konkretne misije: s prijatelji, omogočanje dela drugim rodovom, združene operacije

-konstantna tehnološka modernizacija

-pomoč pri: krize, evakuacije, terorizem, prijatelji, ekonomske sankcije, mirovne operacije, naravne nesreče,

-Eksped. sile: samozadostne, mobilne, širok spekter delovanja, operativne sposobnosti: poveljevanje, nadzor, kontrola, dominacija na bojišču, projekcija moči, možnost dolgotrajnega bojevanja

-Org. struktura: odsek za mornarico, Urad za pomorske operacije, 9 bojnih poveljstev (centralno, evropsko, pacifiško, ZDA, južno, za spec oper., strateško, vesoljsko, transportno); dve vrsti sil: strateške (odvrščanje napada na ZDA, jedrske), obče (morn. let., površ., podmorn., spec. – Tjulnji)

-Marinski korpus: zasebni rod, desanti in ekspedicije, pomoč ostalim rodovom, principi: odkrivanje operat. cilja, koriščenje manev. prostora, hiter tempo delovanja, asimetrični napadi, obvešč. podatki, kombinacija vseh sredstev; odvrča konflikte in jih rešuje, promovira miru, več združenih sil; poveljstvo na Atlantiku in Pacifiku; zračni in kopenski elementi tudi; 3 vrste: pom. eksped. skupina, pom. eksped. enota, spec. sile

REZERVNE SILE

-Nacionalna garda in Federalne rezerve, Obalna straža ZDA; pomoč oboroženim silam in mirovne operacije, določa njih Kongres, vrste: borbena, aktiviranje, mir, obvezniki, prostovoljci, nedejavne osebe v Nac. gardi

-imajo vaje 40 dni na leto, so v primeru vojne in ob katastrofah

-Odbor za politiko rezervnih sil: civilisti in častniki, finance, struktura, oprema

-načini mobilizacije: selektivna, predsedniško selektivna, delna, polna, totalna

VLOGA OBOROŽENIH SIL

-osrednji element za pripravo, usposabljanje, organiz. in delovanje nacionalne obrambe, varstvo neodvisnosti, svobode delovanje in teritor. celovitosti, podpora, razvoj gospodarstva, demokracija, zaščita države in ljudi

CIVILNI NADZOR NAD VOJSKO

1. nacionalna varnost najpomembnejša v državni politiki

2. instituc. okvir je Ustava in drugi akti: vojska podrejena civilni družbi, sodelovanje med vejami oblasti, decentralizacija voj. org., samosojni rodovi SV, vojska tudi za notranje zadeve, revizija proračuna, doktrina

NAČIN POPOLNJEVANJA OBOR. SIL ZDA

-1973 – profesionalna vojska – prostovoljci opravijo 16 tednov usposabljanja in 1 leto službe in otem odločitve za naprej, moški 17-34 let, ženske 18-34 let neporočene, pogodbe 2-6 let, veliko vojaških šol, civilnih univerz, šol za častnike, Vojne akademije
-vedno več je ljudi iz nižjih družbenih slojev in črncev

»RUSKA FEDERACIJA«

-1/7 Zemeljske površine, 148,178.000 prebivalcev, BDP 6800 USD

-parlamentarna država z dvodomnim parlamentom: Svet Federacije (gornji dom) in Duma (spodnji dom); predsedniški sistem – volitve, za 5 let; Duma – 4 leta, 450 ljudi (225 volitve, ostalo proporc. delitev za sedeže), zakoni in odločbe, zamenjevanje predsednika, nezaupnica vladi; Svet Federacije – po 2 člana iz 89 regij države, odobrijo izredno stanje, postavijo člane ustavnega in vrhovnega sodišča

-21 republik, z vsemi sporazumi razen s Čečenijo in Tatarsko

-1993 – nova ustava; predsednik in fed. vlada izvršna oblast, parlament pa zakonod. telo

-vso oblast ima v rokah predsednik, predstavlja državo in jo ščiti, sodeluje z vsemi organi, vrh. poveljnik vojske, doktrino potrdi, imenuje poveljnika vojske, proglasi izredno stanje

-vlada: preds. vlade, podpreds. in zvezni ministri, lastništvo, proračun, uredbe, zun. politika, legalnost, pravo in svoboda državljanov, javni red in mir, nadzor kriminala

-parlament: odbori in komisije, politika nac. varnosti, izredno stanje, uporaba vojske izven Rusije

-1991 SZ razpade, velike gospod. krize, velika vojska, ki ni profitna, sledijo reforme za izboljšanje položaja, demokratizacija, veliko združenj; razpade na Rusijo 6 evrop. republik in rep. Sr. Azije in Kavkaza (slovanske, muslim. in mešane države), sledijo reforme: tržno gospod., demokracija, manjša vojska,

POLITIKA NACIONALNE VARNOSTI

-ob razpadu se zakomplicira geostrat. položaj, v SND zahteva 21 držav pol. in gospod. neod. od Rusije, svoje parlamente, valute in vojsko ter zakone, velika notranja ogrožanja, izgubijo globalno vlogo, več interesov: področje Azije, gospod. sodel. z Z in etn. dimezija, saj je Rusov najmanj sedaj tam

-spori: Tadžikistan, Gruzija, Moldavija, baltske države, Ukrajina, Krim,...

-veliko dogovorov v zvezi z orožjem

-hočejo sodelovanje z Z zaradi vseh ugodnosti z Z, nezadovoljni z Z le v primeru vojne v Jugoslaviji, sodelovanje z NATO-m ampak ljudje so proti

-Rusija in SND – Rusija, Belorusija in Ukrajina in sedaj združenje 12 držav – demokratska država in načela kot na Z, **zavzemajo se** za: varovanje stabilnosti in ruske gospod. moči, Rusije kot velike sile na V in za medn. priznanje SND; Z pa ne verjame veliko zaradi: skepticizem ob reformah, konfederacija je mogoča ampak brez prevlade Rusije nad vsemi, so grožnja za Z, politika je neprava za Z

-ni še razvite celovite politike nacionalne varnosti – razkorak med strankami zaradi interesov, notranja ogrožanja, varnost je odraz stanja v državi in mora sprejeti neke odločitve: Z ni več sovražnik in je zaveznik (NATO, PzM), tradicionalne ideologije so že prešle, ni več Hladne vojne

-Vojna doktrina – ni še celovite, le osnovne opredelitve v dokumentu »Temeljne opredelitve Ruske Federacije« – 1993, Svet za nac. varnost in Jelcin – dokument za časa tranzicije, veliko ogrožanj, sistem pogleda na uporabo vojske, reforme

-mirno reševanje sporov, mednarodno sodelovanje, ne bo uporabe jedrskega orožja, obramba svoje države, mirovne operacije, nadzor na mejah, v skladu vse z Ustavo in ostalimi zakoni in akti

-hitra mobilizacija in dobra oprema vojakov, sodelovanje z drugimi državami, razvoj SISTEM NACIONALNE VARNOSTI

-odvrčanje napadov, varovanje mej, notranja varnost, predsednik je glaven, sodelovanja, mirovne operacije, pomoč ob nesrečah,

-izboljšanja v vojski: profesionalne sile ne bodo več iz vseh ljudi, vrnitev ruskih vojakov iz sveta, 1992 se začne, manjše sile, saj tudi vedno manj fantov hoče v vojsko, socialne krize in tudi moralni kriminal

-aktivne sile in rezerva, splošna vojaška obveznost, podaljševanje služenja voj. roka na 2 leti, zmanjšanje sil do 2005

-VOJSKA: strateške jedrske sile –149.000, v vseh rodovih; kopenska vojska – največ ljudi- 420.000 in veliko orožja; mornarica –180.000, morje, obala in pomoč v zraku; letalstvo –210.000, veliko opreme

-sile notranje varnosti: javni red, lokalizirajo spopade, razoroževanje, vse operacije za pomoč in varovanje ter obveščevanje, Paravojaške sile: 500.000, policija, federalna policija, obmejne sile, civilna zaščita; Obveščevalne agencije: veliko novih po razpadu KGB, varnost in nadzori, ekon. varnost, špijonaže: *Fed. varn. služba*- bivši KGB, notr. grožnje, protiobvešč., kontrola vojske, ekon. varnost, predsednik postavi vodjo, 77.640 ljudi; *S. za obvešč. dej. v tujini;* *Glavna uprava za obv. dej.* – operativa, analize, podpora; *Fed. agencij aza komunik. in inf.* – največja, prisliškovanje in šifre; *Fed. s. za zaščito* – zaščita državljanov in objektov

»NEMČIJA«

-med največjimi v Evropi, 83,536.000 prebivalcev, najbolj gosto naseljena, 7 milijonov tujcev, BDP 21.900 USD,

-od 1949 je federalna republika iz 16 zveznih dežel; skupna zun. politika, vojska, denar, državljanstvo, komunikacije; posamezno je šolstvo, lok. finance, notr. politika, sodstvo; vsaka ima enodomni parlament in deželno vlado

-predsednik je na čelu države za 5 let in ne sme biti mlajši od 40 let; izberejo ga člani Zvezne skupščine, dva mandata, izvršna oblast, zastopa državo, zakoni, amnestija; **Zvezna vlada s kanclerjem** nosi izvršno oblast, ki ga določijo v Bundestagu in mu je vlada odgovorna; zakonod. oblast ima **Zvezni parlament**, ki je dvodomen in to iz Zvezne skupščine (Budestag, 672 članov) in Zveznega sveta (Bundesrat); sodno oblast imajo **Zvezno ustavno sodstvo in zvezno vrhovno sodišče** in delovna sodišča;

-po 1945 se mora krepko obnoviti in je vprašljivo ponovno oboroževanje in se vsi zavzemajo za demilitarizacijo; razpade na V in Z del

-1955 pride v NATO, splošna vojaška obveznost, velik razvoj oborožitvenih sistemov, vključijo tudi jedrsko orožje, zelo povečajo obrambne sile a jih kmalu spet krčijo in dajo večji pomen na fleksibilnost; na V je imela velik vpliv SZ in vsa oprema je bila ruska,

-po 1990 se zmanjšuje vojsko in ne sme uporabiti jedrske sile, formirajo 8 divizijskih štabov, 26 brigad in 8 regimentov v sestavi Bundeswehr-a, več taktično-operativnih misij, zaščita ljudi in države, evropska integracija, mirovne operacije, sile za hitre intervencije iz profesionalcev in manevrske sile iz nabornikov;

-pristopanja v medn. organizacije za mirno reš. sporov in varovanje države

-agresivna vojna je prepovedana, upoštevanje načel OZN, izvršna oblast o zun. politiki, ni sprememb vojske

-varnostna politika: varovanje pred vojno, svoboda akcije obvojni, mir, zaščita ljudi

-ni več blokovske razdelitve in oni so bili na sredini, manjša vojska, varovanje pred regionalnimi spori, podpirajo širjenje NATO-a

SISTEM NACIONALNE VARNOSTI

-poveljnik vojske je obrambni minister, v vojni pa kancler, vse odgovorno parlamentu
 -Odbor za obrambo – 27 članov, obrambna politika -Odbor za proračun -Parlament.
 inšpektor za oborožene sile – nadzor -Zvezno obrambno ministrstvo – oborožene sile, razvoj, organizacija, poveljevanje, oprema, usposabljanje, medn. organizacije
 -Poveljniška struktura Bundeswehr-a: ni generalštaba, to dela Operativni direktorat, tu so poveljniki vseh rodov vojske, in poveljstva so: za kop. vojske, podporo njej, za floto in njeno podporo ter za zračne sile in podporo; povsod so tudi Uradi

BUNDESWEHR

-nemške oborožene sile, medn. sodelovanje, domača varnost, od 1990, Z standardi, varnost v Evropi, mirovne operacije, ni še določene prave sestave sil, več proti služenju vojske, nabava nove opreme, 333.500 ljudi, v rezervi 315.000, 10 mesecev služenja voj. roka, civilnega pa 13 mesecev, prostovoljno pa 12-23 mesecev.

-kopenska vojska – 230.600 ljudi, glavne obr. sile, sile za hitro intervencijo, multinac. sile; 3 korpusi, 6 divizij -mornarica-26.700 ljudi -letalstvo – 76.200, 2 poveljstvi
 -najbolj potrebni so sil za intervencije - prostovoljci in profesion. sile, ni pa veliko ljudi in opreme ter denarja za to in ni še končano -nujna je modernizacija mornarice in letalstva

SILE NOTRANJE VARNOSTI

-**Policija** – 3 nivoji: Zvezni urad za krimin. raziskov., 3000 ljudi, sodel. z Interpolom; Zvezne obmejne sile – paravojaške, na V, proti terorizmu; lokalne polic. sile – red in mir, kriminal;

-**OBVEŠČ. SLUŽBE** – glavna je Zvezna obv. služba od 1956 in deluje za inf. iz tujine; Zvezni urad za zaščito Ustave; Zvez. urad za varnost inf. tehnol. – 1990, prisluškovanja in razvoj tehnologije; Obvešč. urad Bundeswehr-a – vojska in voj varnostna služba – protiobvešč. dejavnost

FRANCIJA

-racionalizacija oboroženih sil, približevanje NATO-u,boljšanje notranje varnosti

-največja Z-evropska država, 58,040.000 prebivalcev, BDP je 22.000 USD

-Ustava iz leta 1958, unitarna republika s polpredsedniškim sistemom oblasti, nima nacionalnih manjšin

-je nedeljiva, laična, demokratična in socialna država – enakost pred zakonom brez pogleda na vero ali raso

-stalno v sporih z Nemčijo, boji se jo, 1949 v NATO in Svet Evrope, osnovelec je EGS 1957, 1966 izstopi iz NATO-a ampak se že kesa in hoče nazaj

VARNOSTNA POLITIKA

-svoboda akcije zaradi nac. interesa, izdelali avtonomne jedrske sile za odvrčanje, večkrat izkoriščena od ZDA, pomoč zaveznicam, hoče biti spet velika sila in ima sposobnost razdejati celo Evropo

-Chirac 1995 hoče nazaj v NATO za večjo varnost in v ZEU – mir in operacije, sodelujejo v BiH

-**koncept nac. varnosti** – noče nič ozemelj, le mir in dobre sosede, branila pa bo svojo državo, od 1963 lepi odnosi z Nemčijo in tudi skupne sile, zdravo gospod. in tehnični napredek

-**načela**: delovanje v tujini in brani meje, sodeluje v Evropi, samostojno deluje tudi v tujini, mir pod OZN;

-**cilji**: širjenje EU, manj vpliva ZDA v Evropi, rešiti Alžir, zadržati se v podsaharski Afriki, iskanje novih tržišč

-politika nac. varnosti: demokr. načela in nac. suverenost, razoroževanje, sporazumi z Nemčijo, podpora Evropi, mir po svetu, reorganizacija vojske, manj ZDA v Evropi ORGANIZACIJA UPRAVLJANJA V OBRAMBI

-Parlament: zakoni in pravila, objavi vojno, zakonodajna oblast, sest. iz Narodne skupščine (482 poslancev za 5 let na volitvah) in Senata (283 članov za 9 let)

-Predsednik Republike – volitve in za 7 let, izvršna oblast, vrh. poveljnik oborož. sil, da preds. vlade, dela z jedrsk. orožjem, imenuje načelnika vojske, vodi vojno, lahko razpusti parlament, odgovoren je narodni skupščini;

-Vlada – udejanji zakone, pomaga predsedniku, koordinira gospod. posle in razvoj, varuje informacije, nudi usposabljanje, tu so ministri, pomaga ji Gl. tajništvo za nac. varnost (strategijski načrti, usklajevanje del ministrs. na področju civ. obrambe...)

-Obrambno ministrstvo – na čelu minister z drž. sekretarjem, ima upravni in vojni del, imenuje načelnika vojske, sodeluje s predsednikom, 1981 nastane Nacionalno žandarstvo

-Notranje ministrstvo – civilna obramba, operativno vodenje civ. obrambe, javni red, zaščita ljudi in lastnine, ob katastrofah; Uprava za obrambo in civilno zaščito - tehnična inšpekcija, podprave: civ. obrambe, operat. služb, preventiva in gl. administr. in Nac. inštitut za prouč civ. obrambe; v vojni nastane Korpus civilne zaščite, iz leta 1972 in reorganiziran 1988

-Vojna industrija – več kot 400.000 ljudi, direktno in indirektno, 3 ind. smeri – letala, elektronika in proizvodnja orožja – tu se orožje izdeluje, nabavlja, kontrolira proračuna za to, 6 operativnih oddelkov in to so razni centri; vedno več mednarodna vlaganj za razvoj

OBOROŽENE SILE

-reorganizacija od 1990 do 1998, predvsem naborništva in opreme; za majhne in fleksibilne sile, visoko tehnologijo, avtonomijo in profesionalizacija kadra, združene sile z Nemčijo, sile za mirovne operacije

-cilji obr. politike: obramba države, varnost v Evropi, globalni koncept fr. obrambe; zato 4 strateške funkcije – odvrčanje, proč od konfliktov, projekcije moči, zaščita in varnost nac. ozemlja

-so proti splošni voj. obveznosti, za profesionalce, od 1992 voj. rok 10 mesecev, z manjšimi silami manj stroškov, do 2015 na 350.000 ljudi v vojski

-Nuklearne sile – za odvrčanje, 8700 ljudi

-Kopenska vojska – 170.000 ljudi in tu so regimenti ampak se jih manjša; 1 korpus, 2 oklopni in 1 plan divizija, Eurocorps – divizija, Tujska legija – 8200 ljudi

-Mornarica – zmanjševanje, več modernih ladij, 63.600 ljudi

-Letalstvo – 78.100 ljudi, 4 poveljstva, 511 letal

-Sile notranje var.: Nac. žandarstvo – kot teritorialna vojska, skrbi za varnost ozemlja, 93.400 ljudi, še 8 NATO-vih držav ima podobne vrste sil; vrste: teritor., mobilna, prekmorska šola, administr.,...vojne, civilne, ekonomske komponente, skrbi za notr. varnost, javni red, kriminal, promet, varovanje jedrskega orožja, UNPROF., 360 postaj, jih bodo povečali; Nac. policijske sile – boj proti kriminalu, reorganizacija; Varn.-obvešč. službe – Gl. tajništvo za nac. obr. ima 5 služb (Gl. uprava za zun. varnost, Vojnoobvešč. uprava, Upr. za obr. zaščito in varnost, Brigada za obvešč. in elektron. bojevanje, Centr. sl. za varnost inf. sistemov) in Notr. ministrstvo 4 službe (Sl. za splošne inf., Upr. za varnost teritorija, Sred. uprava sodn. policije, Republ. varn. odred), in Center za analize in napovedi

CIVILNA OBRAMBA

-od 1959, razvoj RKBO – orožja, pomoč vojski, zaščita ljudi in države, preventiva, varnost oblasti, teritorija, pomoč ljudem, proti agresorju, zaščita služb

-departmaji, okrožja, cone – pri vseh perfekt in oblast nad vsemi člani, in še telesa za pomoč, delajo načrte – 6 con, 22 okrožij in 95 departmajev

GOSPODARSKA OBRAMBA

-je značilna za F, sami proizvajajo orožje (pehota, letala, tanki, podmornice... kar tudi izvažajo), industrija je poddržavljena.

-organizacijske funkcije, materialna podpora silam, pomoč v vojni, mora biti stalno pripravljena na najhujše in učinkovito delovanje

»VELIKA BRITANIJA«

-otok, 58,489.000 ljudi, danes velika sila, BDP je 20.700 USD,

-ustavna monarhija in parlamentarna demokracija, ni pisane Ustave, le precedensi, zakoni in dokumenti še iz Sr. veka (Magna Carta 1215, Petition of Rights 1628, Bill of Rights 1689) – na čelu je monarh in poglavar Commonwealth-a

-izvršna oblast je monarh ampak je simbol, pravo ima premier in kabinet

-parlament je iz 2 delov: Spodnji dom – 5 let predstavniki in Lordska zbornica – 1191 članov in le ceremonija

-v vladi je premier in ministri in prava izvršna oblast – 30 ministrov

-velik pomen v NATO-u, za ZDA v Evropi, svobodo delovanja, problemi na V, za multinacionalne sile in operacije

-majhne vojaške sile in veliko sporov (Gibraltar, Falkland. otoki S. Irska) – 1985 je podpisan Irski sporazum in vse stvari odločata obe vladi skupaj; IRA še deluje

-politika nac. varnosti: varnost v Evropi in NATO, interesi izven Evrope; veliko sporazumov o orožju

-program Options for Change – zmanjševanje oborož. sil, sodelovanje v mirovni operacijah

-program Statement on Defence Estimates 95 – strukturne spremembe vojske–reševanje konfliktov, mir, nizka intenziteta, 1996 – Generalštab – organizacija kopenske vojske, 8 formacij, tudi izven VB, tehnološke modernizacije

-obr. politika – varnost VB, varnost zunaj VB, medn. varnost; vrste misij: varnost v miru, varnost v kolonijah, obr. diplomacija, zaščita VB interesov, humanit., reg. spori izven NATO, reg. spori z NATO, strateški napad na NATO

SISTEM NAC. VARNOSTI

-struktura – Min. kabinet je najvišji- politika, struktura sil, zaščita države; Parlament daje smernice razvoja, Komite za obrambo nadzira razvoj sil in operacij in to financira, ter rešuje probleme; Min. za obrambo ima operativno uporabo sil, civ. in voj. obramba, Generalštab vse planira in poveljuje silam, tudi mirovne operacije

VOJAŠKA OBRAMBA

-oborožene sile – 210.940 ljudi, največ v kopenski vojski (113.900), v mornarici (44.500) in letalstvu (52.540 ljudi)

-profesionalna vojska (tudi Nizoz. in Island.) in ni služenja voj. roka, prostov. od 17,5 – 30 let, po 3 letih lahko gredo na višjo izobrazbo na 3 univerze

-strateške sile 1900 ljudi, jedrsko orožje 48 bojnih glav

-kopenska vojska – najštevilčnejša, samosojno deluje 3 divizije, 1 oklopna divizija, 1 mehaniz. div., ARRC korpus - NATO, 14 brigad

-teritor. vojska – prostovoljci, varujejo domovino, 56.700 ljudi

-mornarica – vse ladje za operacije v NATO-u, 5 baz,

-letalstvo – RAF – 2 poveljstvi, zračna obramba, 469 letal

CIVILNA OBRAMBA

-13 regij: 10 Anglija, 2 Škotska, 1 S. Irska; lokalne samouprave- policija, gasilci, zdravniki, predstavnik vojske,...: naloge- protipožarna zaščita, RKB zaščita, zdr. in soc. skrbstvo, obvešč., evakuacija,...

-prostovoljci v podjetjih, več kot 200 ljudi, saniteta, ...učenje mladih

GOSPODARSKA OBRAMBA

-vojaška industrija, razvoj in novo orožje, nadzor, privatno in državno ter gradnja ladij

NOTRANJA VARNOST

-Policija – ni nac polic. sil in ne min. za notranje zadeve – so le provincijske polic. sile in posebna polic. org v Londonu ter kriminalist. oddelek – Scotland Yard in zastopa VB v Interpol-u

-Obveščevalne službe– 3 organizacije M15 (1909, kako jih drugi vidijo, prisluškovanje, nadzor terorizme,...), M16 (obvešč. za tujino, 2303 ljudi), GCHQ (Nadzor vladnih elektr. komunik., prisluškovanje)

GRČIJA

-najmočnejša na Balkanu in na J NATO-a, 10,538.000 prebivalcev, mešana kapitalistična ekonomija z velikim javnim sektorjem, revna v EU in zato subvencije, visoka nezaposlenost

-parlamentarna republika

-predsednika volijo za 5 let na dva mandata, ta postavi premiera in kabinet in predseduje sodišču, člane parlamenta se voli za 4 leta,

-članica OZN, OVSE, NATO, EU, ZEU

-v te organizacije da svoje sile za mirovne operacije

-1952 v NATO, velika zunanja pomoč, periodične krize, spori s Turčijo zaradi Cipra od 1955 naprej, po vojni v organizacije, v 70-ih obrambna doktrina in danes demokracija in integracije

POLITIKA NAC. VARNOSTI

-stabilizacija področja na Balkanu, kjer so spopadi, strateška pozicija za organizacije, Črnega in Sredoz. morja, pomembna Kreta, nadzor skoraj nad celim morjem, na Balkanu utruje varnost, nikogar ne ogroža, spori le s Turčijo in Makedonijo, dobri sosedski odnosi,

-veliko sprememb, modernizacija obor. sil in zahtevajo več teritorialnih voda kar lahko pomeni spore, ima begunce z Jugoslavije; ima lastne sile in pomoč iz organizacij ob morebitnih konfliktih, povečuje vojsko,

-principi: medn. sporazumi, mir, stabilnost in med. pravo, mir. reševanje sporov, medn. obveze, proti množ. orožju

-cilji: mir, integriteta zemlje, neodvisnost in suverenost, pomoč manjšinam, sredstva za obrambo, sposobnosti transporta, stabilnost v regiji, dobri odnosi povsod, organizacije, razvoj drž. ekonomije, vojska ob nesrečah pomaga

-vojaška industrija – Direkcija od 1977 in se razvija oborožitev vojske, kontrola in razvoj, izvoz, visoka tehnologija – visoki stroški, problemi – nizka produkt., slaba organiz., stroški, posodabljanja, ni konkurence

SISTEM NAC. VARNOSTI

-Predsednik– objava vojne in miru, sodelovanje v medn. organizacijah, ne more razpustiti parlamenta in vlade ali dati izrednega stanja, je vrh. poveljnik oborož. sil

-Obr. ministrstvo– nac. obr. politika, kontrola in poveljevanje OS, struktura sil, koordinacija, proračun; **Obr. svet**– na čelu preds. vlade, vprašanja politika vojske in poveljevanja OS, Generalštab – strategije, planiranje in struktura, načelnik pomaga ministru, v tem okviru; Svet vseh rodov vojske, načelniki rodov, Uprava za oborožitev, administracija in ostalo osebje

-načrtovanje– kratkoročno– 1 leto, srednjeročno– 5 let, dolgoročno– 15 let

-nac. obr. strategija– samozadostnost, fleksibilni odgovori, združeno obrambno področje (s Ciprom);

-obr. doktrina : v miru in vojni visoka bojna pripravljenost, sodelovanje z OVSE, manj kriznega managementa, popolno stanje pripravljenosti sil, defenzivna doktrina, reorganizacija sil in tako manjša in boljša vojska, modernizacija opreme, kolektivna obramba, multinac. sile

OBOROŽENE SILE

-splošna vojaška obveznost, vojaški rok 15-23 mesecev odvisno od rodov, z 19 leti nabor, problem ker se upirajo, le še 60 % fantov gre – 8 tednov splošno, 4-13 tednov specialno; lahko 16 tednov v šolo za častnike v rezervi; veliko v civ. zaščito

-v rezervi do 40/50. a leta starosti

-kopenska vojska – 116.000 ljudi, največ, armada, 3 področja, 5 korpusov, 9 divizij, 19 brigad, 15 bataljonov; 3 kategorije: A– popolni sestav, B– trenutna reakcija, C– po mobilizaciji = reorganizacija, vse v bojne brigade in sile za hitre reakcije ter specialne sile; Nacionalna garda je teritor. vojska in je v rezervi in za pomoč, notranji red in mir, 34.000 ljudi

-mornarica – veliko otokov in prehodov med morji, tu tudi 6. amer. flota, 19.500 ljudi in poveljnik tudi za NATO, zaščita ozemlja, komunikacije, odvrčanje, vaje, pomoč v krizah, 13 baz in 4 poveljstva, častniki po akademiji, nabava novih plovil, več podmornic

-letalstvo– od 1910, zaščita zraka, 33.000 ljudi, 3 poveljstva (taktika, podpora, usposabljanje), modernizacija – novi lovci, elektronika – najhujši Turčija

CIVILNA OBRAMBA

-vsi prebivalci, ob nesrečah, krizi ali vojni, pod obr. ministrstvom (nadzor, delo, vaje, sodelovanje)

»TURČIJA«

-najmočnejši zaveznik NATO-a na JV, modernizacija, ohlajeni odnosi z EU in NATO-m, kar velika vojaška sila, 64,566.511 prebivalcev, največ muslimanov, delno privatizirano gospod, še revščina, veliko turizma, BDP je 4.800 USD,

-parlamentarna demokracija, predsednika izbira parlament za 7 let, ta imenuje premiera, člane kabineta in sodnike, Nacion. svet svetuje; Parlament ima 550 mest in volitve za 7 let

-1982 nova Ustava, ekonomska reforma, vojska veliko pomembnost, ZDA pomoč, 1952 v NATO, problemi s Ciprom, modernizacija sil, notranji problemi in borba s kurdsko gverilsko org. PKK (Delovna partija Kurdov)

POLITIKA NAC. VARNOSTI

-važen položaj, veliko kriz, morje, prehodi med morji, blizu Kavkaz in Krim, mirovne operacije

-v Beli knjigi 1998 prednost kolektivni in svoji varnosti, nemogoče članstvo z EU, niso na vajah in ne pustijo poveljstev v državi

-veliki odnosi z Izraelom od 1996, skupne vaje, obvešč. službe glede terorizma, voj. industrija, sodelovanje z Jordanijo,

-veliko pomoč dobi iz tujine, NATO in Nemčija – oprema in tehnologija za razvijanje novih orožij, krediti, šole;

-zaščita svojih interesov, mir, stabilnost, razvoj, medn. organizacije, kolektivna varnost in obramba, preprečevanje konfliktov

-nevarnosti: kurdi, Grčija in Sirija, Ciper, islam. fundamentalizem, Ukrajina

-vojaška industrija– embargo na izvoz od ZDA 1974– upočasnji razvoj– 1985 prestrukturiranje , sami izdelujejo in pomoč

STRUKTURA NAC. VARNOSTI

-predsednik je vrh. poveljnik in vodi Svet nac. varnosti, v vojni pa načelnik, ta Svet vse priprave, načrti, politika, organiziranost, finance, sporazumi, odgovorni parlamentu,

-ministrstvo – finance, nakupi, industrija, mobilizacija, naborniki – podsekretariati

-proces planiranja– vlada in Svet za vse aktivnosti, razvoj, vojna strategija, potrebe vojske, 10-letni program nabav

-voj. strategija– odvrčanje, kolektivna varnost, sprednja obramba, velika bojna pripravljenost

OBOROŽENE SILE

-reorganizacija v 10 letih na profesionalno vojsko, danes naborniki, 18 mesecev, trenutno mešan sistem s prof. in hočejo samo to

-kopenska vojska– 1998 – Bela knjiga zahteva manjše sile in boljšo tehnologijo, nove doktrine in organizacijo = prešli na brigade, večja moč in manj stroškov, 525.000 ljudi, opira na lastne sile in šele nato na NATO, imajo akademije, modernizacija v 30 letih, novi tanki

-mornarica– veliko morja, poveljnik tudi za NATO, kontrola nad morjem, trgovina, pomembne ožine, preventivne in bojne naloge, glavni v Egejskem morju, moderne enote, 4 poveljstva, 51.000 ljudi, individ. usposabl. in v ureditvi, veliko šol, čez 30 let modernizacija, nove fregate in podmornice,

-letalstvo– od 1911, 63.000 ljudi, 440 letal, 5 poveljstev, akademija, modernizacija šol, opreme in materiala, velika pomoč iz tujine, kontrola zračnega prostora in komunikacij

NOTRANJA VARNOST

-Žandarstvo– ni pod vojsko ampak pod Notr. min. in deluje le s kopenskimi silami, skrbi varnost zemlje in zakona, funkcija civilne policije, javni red in mir in zaščita lastnine, 180.000 ljudi, ureditve: notr. varnost, gibljive, mejne, šolske, logistične; srednja šola in lahko tudi specialne sile, v vojni kot teritor. obramba, sabotaže, terorizem, gverila, lahko vojaški rok tu in to 6 mesecev in v aktivno sestavo, akademija

-Obalna straža – vojna ureditev in pod Notr. min., 2200 ljudi, od 1982 dalje, varnost obale, reke ter jezer, vaje z mornarico, ilegalni imigranti, 4 poveljstva

-Policijske sile– pod Notr. min., administrat., polit., in sodna aktivnost, proti kriminalu in terorizmu, PKK

-Obveščevalne službe– podatki za varnost noter in zunaj – Nac. Obvešč. Služba (MIT) – podatki, sodeluje z ostalimi, propaganda, direktor pod premierom, dela kot policija

»IZRAEL«

-od 1948 neodvisna republika, več vojn, majhna država ob Sredoz. morju, 5,643.966 prebivalcev, BDP je 17.800 USD,

-demokratska republika s parlamentarnim in predsedniškim sistemom

-parlament– Knesset ima 120 zastopnikov, za 4 leta, glasovanje po strankarskih listah, izbira predsednika za 5 let in še en mandat, premier na volitvah in sestavi kabinet

-od 1948 se bori v vojnah za samostojnost, v 50-ih letih je postala velika vojska, za opremo jim pomaga ZDA, stalno vprašanje Izr. v Libanonu, v letu 1991 se v vojni (Perz. zaliv) pokaže velika ranljivost države in morajo zato svoje sile zmanjšati in jih narediti bolj profesionalne, leta 1996 zaveznitvo s Turčijo in še veliko ekonomskih in vojaških zvez

POLITIKA NAC. VARNOSTI

-ima specifično lego in je prehod med celinami, obkrožen s samimi sovražnimi državami (Libija, Jordan, Sirija, Egipt), ampak mu niso tako nevarne kot države z jedrskim orožjem in medcelinskimi raketami

-problemi z arabski in zato po koncepciji nac. varnosti se morajo znati ubraniti njihovih napadov, upoštevati, da so potencialni napadalci, izoblikovati morajo možen napad na arabske sile, čeprav imajo tehniko odvrčanja, imajo veliko možnosti za vojne, posedujejo tudi jedrsko orožje za odvrčanje in so zato nevarni

-1999– nova varnostna doktrina– povezovanje z ZDA, profesionalizacija IDF-ja, opremljanje vojske z novimi tehnologijami, sodelovanje z organizacijami, boriti se proti terorizmu, sodelovanje z javostjo, defenzivna strategija, ne z vojno ampak z diplomacijo, hitri odgovori na napade in spore

SISTEM NAC. VARNOSTI

-**predsednik** je vrhovni poveljnik oboroženih sil, a nima velike vloge v vojski;

-**v parlamentu** o vojski odloča Komite za zun. zadeve in varnost, ki sprejema vso politiko in načrte, izvršna oblast ima Min. svet s premierom na čelu

-**obrambni sistem** ima tri komponente: *politično* (obr. min.), *civilno* (voj. industr.) in *vojno* (IDF)

-**obrambni minister**– nimajo načelnika generalštaba, poveljuje jim vlada, ima vse odločitve, razvoj, proizvodnja, nabave, proračun, intervencije, še pomočniki

-**Nac. krizni svet** – civilni ekonomski spekter, načrti pri upravljanju

-Agencija min. za obrambo: nabava in proizvodnja, obrambno raziskovanje, gradnja infrastrukture, prodaja orožja, prodajad, rehabilitacija, administracija, finance, veliko korporacij

-poveljniška struktura IDF-ja – ni klasične razdelitve na rodove, načelnika imanuje min. za obrambo za 3 leta in vodi cel razvoj, koordinacija, doktrina

OBOROŽENE SILE

-generalštab, teritor. poveljstva, poveljstva po rodovih, ti rodovi niso posamezni, ampak deluje vse skupaj

-**popolnjevanje** – splošna vojaška obveznost, vojaški rok za častnike je 48 mesecev, za moške 36 mesecev in za ženske 24 mesecev – oproščeni le bolni in poročene ženske, večkrat tu služijo tudi tuji priseljenci, služi se z 19 leti

-**rezervne sile** so obvezne za vse ljudi, razen za teritorialne sile, ki delujejo na mejah; obvezno le za Žide, kristjani in muslimani, se lahko javijo prostovoljno

-**šolstvo** – začnejo s služenjem vojske, potem pa v šole, imajo več oblik izobrazbe in sicer tečaje in štabne šole, kot sta brigadna in korpusna, po 5 mesecih se gre na specialno učenje– po 50 jih vse zaključijo in potem delajo 2-5 let v vojski in se potem odločijo za naprej, imajo tudi fakulteto, hitro se pridobiva čine

-**ženske**– splošna vojaška obveznost, neporočene, da se angažira čimveč ljudi, vse službe v vojski jim še niso dovoljene; Chiba so same ženske in je to antiteroristična policija, pomoč lokalnih silam; Yachas tudi same ženske in delajo v socialnih ustanovah

-**strateške nac. sile**– 100 bojnih glav, še zmeraj razvoj za zastraševanje

-**kopenska vojska**– največ jih je, brigade, 1/3 na meji s Sirijo in Jordanijo, 134.000 ljudi, 4 poveljstva, 3 korpusi, 8 divizij, 7 brigad; iz rezerve še 10 divizij in 14 brigad

-**mornarica**– 9000 ljudi, 3 baze

-**letalstvo**– tehnično najbolj opremljeni, obramba zračnega prostora, 32.000 ljudi, transport, podpora ostalim rodovom, 474 letal in 94 helikopterjev

-**teritorialne sile**– vsi odrasli ljudje in so na mejah, minska polja in patrolje, informiranja, v Gadni največ otroci od 14 do 17 let in se vadijo za služenje vojske,

delikventi, kampi; v Nahalu okoli 50 % žensk, padalci, pomoč ljudem, socializacija novih imigrantov, vodi

-obveščevalne službe– 4: Mossad– 1200 ljudi, obvešč. dejavnost v državi, polit. akcije in raziskovanje; Shin Bet– protiobvešč. dejavnost v državi in v tujini, pada ugled zaradi škandalov; Aman– 7000 ljudi v državi in izven, največ med Arabci, prisluškovanje; Center za pol. raziskov. v Zun. Ministr.– nadzor dogajanja na Bližnjem Vzhodu, 10 odsekov, potrebne velike reforme vseh teh služb

»FINSKA«

Obrambna politika je sestavljena iz: -politike srabilnosti (ekon. in družbena sredstva); -krizni management; -obramba (pred zunanji napadi).

-S Evropa, soseda je bila SZ, branijo svojo državo, politika nevtralnosti, veliko jezer, 5,105.000 prebivalcev, najredkeje naseljena država v Evropi, še kar razvita, BDP je 19.600 USD, največ ljudi ob obalah in v Helsinkih, privatno lastništvo in svobodna trgovina, nekje monopol, razpad SZ zanje negativen, ker ni več trgov, zato v Z Evropo, samozadostno kmetijstvo, les, ribe in krzno

-parlamentarna republika, Ustava iz leta 1919, od 1995 v EU, švedski jezik

-predsednik volitve, za 6 let in še en mandat, imenuje preds. vlade in kabinet, lahko predlaga zakone in razpusti parlament, vrh. poveljnik vojske in zun. politika

-parlament ima zakonodajno oblast, enodomni (Eduskunt) in ima 200 članov, za 4 leta po splošnih volitvah

-politika nevtralnost– se ne vmešava v spore, ne dovoli prehodov čez državo za vojaške potrebe, mirno reševanje sporov, mednarodno sodelovanje, brani državo ob morebitnih napadih

-strateška lega in velik pomen za velesile, otok Aland je demilitarizirano področje

-EU in NATO jim delajo Evropsko varnost, z vstopom v EU tudi sami varovani, dobri odnosi s sosedi, gospodarska integracija, samostojna zaščita države, za širjene NATO-a, danes dobri odnosi s sosedi, mirovne operacije OZN, kolektivna varnost, kontrola oboroževanja, NORDCAPS

-cilji varn. politike – varovanje neodvisnosti države, vrednote, sodelovanja, varnost v Evropi, EU

SISTEM NAC. VARNOSTI

-nevtralnost (tudi Švedska in Švica), regionalno ravnotežje – jedrske baze, nevtralnost;

-predsednik– vrh. poveljnik vojske, načelnik vojske pod njim in najvišji čin,

-državni svet– izvršno telo, načrti, svetujejo predsedniku, 5 ministrov, načelnik, ni izvršni organ, le telo

-parlament . proračun in važne odločbe

-obr. ministrstvo– obr. politika in načrti,

-načelnik– 3 poveljstva rodov,

-lokalna administracija– civilni posli vojske, občinske oblasti

-totalna obramba– popolna zaščita države, samozaščita državljanov, iz tega sledi oboroženi narod in teritor. obramba– splošna voj. obveznost, državo se brani celo in povsod: decentralizirana obramba, hitra mobilizacija, usposabljanje vseh ljudi, disperzija opreme, velika vojna industrija

-nacionalna varnost– notranja in zunanja politika; varnostna politika– ekon. in trgovinska politika, mirovna politika nevtralnosti– nac. obramba: vojna, civilna in ekonomska

-vojaška obramba – nadzor cele države, red in mir, mirovne operacije, splošna vojaška

-7 vojaških področij in 23 distriktov, vsak ima svojo obrambo in mobilizacijo

-oborožene sile z operativno (stalna ureditev, brigade), teritorialno (lokalne ureditve, nadzor objektov) in podporno komponento

-3 rodovi

-kopenska vojska– glavni nosilec obrambnega sistema, 24.000 ljudi 13 brigad, najmodernejša oprema, iz rezerve še tri brigade

-mornarica– nadzor in obramba morja in obale, 5000 ljudi, potrebna bo večja mobilnost

-letalstvo– nadzor zračnega prostora, 2700 ljudi

-paravojaške sile– obmejne ureditve, nadzor mej, v vojni med vojake, 3400 ljudi

-ekonomska obramba – učinkovitost odvisna od njenih komponent, dela za lastne sile, Odbor za planiranje od 1955 in daje resurse za normalno delovanje

-civilna obramba – Min. za notr. zadeve, koordinacija zaščite države, v civilni obrambi vsi od 16 do 64 let, splošna civilna zaščita in samozaščita, Svet civilne obrambe

»ŠVICA«

-največ je notranjih ogrožanj zaradi velikega vojaškega napredka, treba je na novo defenirati nevtralnost

-srednja Evropa, težko prehodna, 7,108.000 prebivalcev, veliko ljudi v urbanih centrih, najbolj bogata

-Ustava iz leta 1874 in konfederacija, federativna demokratična republika, 23 kantonov, od kateri se 3 delijo v polkantone– tako da je 26 federalnih enot, ki so enakopravni, suverenost

-Zvezna država– zun. politika, vojska, orožje, carina in takse, valuta, TV, šolstvo, trgovina, promet, soc. skrbstvo, zaščita otrok

-Kantoni– svoje ustave, ne smejo sklepati nobenih mednarodnih pogodb

-Zvezna skupščina– najvišji zakonodajni organ, Ustava, izvaja zakone, dvodomen parlament: Nacionalni svet (cela država, 200 članov, za 4 leta, volitve 11 stalnih in 9-29 občasnih odborov), Svet kantonov (preds. kantonov, 46 zastopnikov, volitve za 4 ali 1 leto, večinski princip volitev, ni dveh mandatov, 10 stalnih in 5-15 občasnih odborov); proračun, odloki, medn. pogodbe, amnestija, konflikti

-Zvezni svet– vlada– izvršna oblast, kabinetni sistem in kantonski, 7 članov, 4 leta, volitve v Svetih, kolektivni šef države, izbira predsednike teles

-Predsednik– preds. konfederacije, zastopstvo države v tujini, podrejen Zvezni skupščini in dela njeno politiko

-Zvezno sodišče– sodna oblast, 300 sodnikov, izbere jih Zv. skupšč. za 6 let in dvema mandata, sodne zadeve državljanov, ni ustavne jurisdikcije

-nevtralnost– ni nobenih mednarodnih pogodb, miroljubna politika, nikjer ne bo uporabila vojske, ekonomska prednost, majhna vojska, profesionalna in teritorialna vojska, lepa lega, saj je težko prehodna in se jo ogibajo, orientirana na Zahod, odvrčanje agresije, še vedno ima vojsko in vojaško industrijo,

-središče Evrope, izgradnja varnosti za novo Evropo, veliko nestabilnosti in novi izzivi, ogrožanja kot povsod,

-nac. varnost– polna obrambna organizacija pod nadzorom države, samoorganiziranje državljanov, v Beli knjigi iz l. 1979 je splošna obramba in vzdržuje red in mir, neodvisnost, svoboda in pravo ljudi, blagostanje, popuščanje pred drugimi, ekon. posledice zaradi konfliktov, terorizem, tuje sile, ogrožanja;

-(in)direktno vodenje vojne in vojna z jedrskim orožjem; obvladovanje kriz, mir na svetu, vojna ob napadih, vodenje vojne, varnost preživelih, rabi vojsko

-zadržati suverenost in integriteto zemlje, mir

-popolna obramba: vojska, teritorialna, civilna in začasna obramba

-strategija: preventiva, odvrčanje, obramba = v vojni ne pustiti prehoda, odrezati komunikacije S-J, uničiti kopenske sile; vojaki iz višjih slojev, o obrambeni politiki odločajo vsi ljudje v državi

-modifikacije: koncept nevtralnosti, vojska, intervencijski korpus, civilna zaščita, obveščevalni sistem

STRUKTURA NAC. VARNOSTI

-obramba: vojaška, civilna, začasna, policijske sile

-upravljanje: vse dela Zvezna država in nič kantoni, tu le skupščina in svet, vse vodijo v civilu, vojaki le o vojaški politiki,

-ni stalne vojske in tudi ne teritorialne obrambe, korpusi, divizije, brigade in eskadrilija– v miru samo jedra vsega tega; v miru je teritorij razdeljen na 4 korpusne cone, 12 divizijskih con in vojna okrožja

-ni vrst vojske, le rodovi in službe, veliko sredstev je domače proizvodnje, usposabljanje delajo posamezni kantoni zase, vojsko rabijo kantoni le v primeru nesreč,

-vojska: mir, noedvisnost, svoboda, samostojnost, notr. mir, zaščita ljudi in blagostanja

-voj. sile sestavljene iz voj- polic. obveznikov in stalne sestave, splošna vojaška obveznost, z 19 leti služi vojaški rok, lahko prenesejo zaradi zdravja ali šole, za tujce je prostovoljno, obveznost traja od 20 do 42 leta, največ vaj pri policiji, do 32 leta

-služenje voj. roka: 9 tednov osnove, 5 tednov streljanje in specifikne in tretja faza delovanje v večjih postrojenjih in končni teden še preverjanje znanja; po koncu lahko v rezervo ali pa v vojsko in tu še tečaji;

-mobilizacija: ima malo vojsko in v miru je sploh ni, le simbolično, zato mobilizacija v 48 urah; teritor. popolnost, velika pripravljenost, kvalitetno usposabljanje, sistem pozivanja dober, orožje že obvezniki kar doma; v miru je le delna mobilizacija, v vojni pa javna in popolna; obstaja tudi civilna mobilizacija

-kopenska vojska– največji del, mobilne sile– 2 korpusa za manevre in statične sile za obrambo ključnih objektov

-letalstvo– avtonomija, upravne zadeve in šolanje, pomoč policiji in nadzor zračnega prostora, 4 prostori v Švici, 4 brigade, tudi zaščita jezer

-teritorialna služba– 1964, civilne strukture, 135.000 ljudi, pomoč vojakom in ljudem v vojni, informacije, oskrba in policija

-ekonomska obramba– se jim splača samim delati zase, bodo zmanjšali sile in stroške in več modernizacije, hočejo popolno profesionalizacijo, sile so še kredibilne, veliko sodelovanje med državo, korporacijami, podjetji in zasebniki pri izdelavi vojaške opreme in orožja, veliko licenc iz ZDA in VB,

-civilna obramba– cela Švica, od 1971, varovanje ljudi, objektov in cele države, pomoč v vojni in ob nesrečah, obveščanje, tečaji, gradnja zaklonišč, hitra evakuacija, saniteta in zdravstvo ter proti RKB orožjem, tu služijo vsi moški od 20 do 60 let in ženske prostovoljno od 16 let dalje, 520.000 ljudi in tudi usposabljanje, državljani morajo pomagati s sredstvi, kot so traktorji, v vojni, terenci, tovornjaki,...poseben Zvezni urad za veterinarstvo– konji, poštni golobi, psi vodniki, inšpekcijska služba

-policijske sile– v kantonih ali večjih mestih, kriminal, Zvezne sile pa banke, kriminal, imigracije, vojne in nemiri,...

-reorganizacija po načrtu Armee 95

»MADŽARSKA«

-velike spremembe po 1991, hoče demokracijo in tržni gospod. sistem, zato na Z in v NATO

-srednjeevropska država in reke Donava, Tisa in Drava, , deli se na V in Z, 10,176.000 prebivalcev, je v tranziciji in zato ekonomske krize, rast po 1997

-1989 postane demokratična republika, parlamentarna, zakonodajno oblast ima Narodna skupščina z 368 predstavniki za 4 leta, izbira predsednika, premiera, , ministre, sodnike, javnega tožilca, v izrednem stanju se je ne da razpustiti

-predsednik je za 4 leta, in dva mandata, predlaga vse člane teles, lahko razpusti parlament, če v 40 dneh ne naredi nič

-politične in ekonomske reforme, demokratizacija, velika vojska za Varš. pakt in danes ni več, zato zmanjšanje, sodelovanje v kolektivni varnosti, članica NATO, ZEU, OVSE, OZN

-sestavljena iz 19 županij, prelaz med celinami, evropska varnost, svoja varnost samo z Evropo, predsednik ima vojsko, in parlament svet za obrambo in se dela načrte, načelnik vojske jih operativno uporablja in odgovoren predsedniku, ni še veliko dokumentov

-obr. doktrina – sodelovanje, odvrčanje, obrambaž

-branijo svojo državo, pomoč v nesrečah, mirovne operacije, od 1993 Osnovni principi obrambe in tako sile po celi državi in ne samo na V, obrambena vojna doktrina, ne ogroža drugih, sama se brani, notranja ogrožanja, stroški za obrambo so že manjši, poveča se obr. proračun, veliko stare opreme, še iz časov SZ, častniki živijo zelo revno in to velik problem za nadaljnjo vojsko, pomoč z Z, veliko kriminala in socialni problemi, pomoč FBI iz ZDA

OBOROŽENE SILE

-prva na V je reorganizirala sile po NATO-vem vzoru in prešla iz divizijske na brigadno strukturo, iz korpusov na 4 vojaška področja in še ta bodo zmanjšali na tri, več sil za mirovne operacije, čisto nove strukture v vojski; poveljuje jim načelnik generalštaba in tudi planira akcije in podporo

-v kopenski vojski so sile za reakcijo, glavne obrambne sile, teritorialne sile in rezervne sile

-splošna vojaška obveznost za moške od 18 do 55 let in vojaški rok je zmanjšan na 9 mesecev, na 15 mesecev v civilu in na 3 mesece za starše dveh otrok; vojaške vaje so dvakrat na leto do leta 55 in se upošteva metode in standarde NATO-a; naborniki imajo 6 tednov splošnih ved in 4-6 tednov vadb v rodovih; častniki pa v šolah in tudi v tujini

-reorganizacija: modernejše in manjše sile, metode NATO-a, problem, ker se noče služiti vojaškega roka več

-kopenska vojska– 5 divizij, teritor. obramba in direktno podrejene postrojbe, dela se obrambo na globino, ne puščajo sovražniku v notranjost, na Donavi je flotilija s 700 ljudmi, in novo tehniko

-letalstvo– majhne sile, v regimentih in eskadrilijah, 11.500 ljudi, hočejo zamenjati lovce

-notranja varnost– 14.100 ljudi je v obmejni straži pod notr. min. in 2100 ljudi v policiji, ki se ukvarja s kriminalom, 19 področnih in 198 provincijskih postaj in od 1996 še Osrednja krimin. direkcija

-obveščevalne službe– kompleksen sistem pod notr. min., 5 uradov (informacije, nac. varnost, vojska, voj. varnost, obvešč- tehn. podpora), mnogo problemov zaradi škandalov in velika reorganizacija

-še nimajo nac. strategije v obrambi

»ŠVEDSKA«

-V Skandinavija, 9 milijonov prebivalcev, najredkeje naseljena v Evropi, stalni spori s sosedi, in danes zagovarja nevtralnost

-ustavna, parlamentarna in nasledstvena monarhija, monarh je formalno na čelu države, izvršna oblast pa ima preds. vlade, ki je odgovoren parlamentu; zakonod. oblast ima parlament, ki je enodomen z 349 zastopniki in za tri leta z volitvami nad 18 let; 310 se jih neposredno voli, ostale pa glede na dobljene glasove v stranki, od 1995 je članica EU

-politika nevtralnosti– ne sodeluje v nobeni vaji, lastne sile, spoštuje druge narode, varovanje miru, varovanje nacionalne neodvisnosti, demokracija, zanjo ne obstaja možnost napada neke supersile ker je na obrobju, tako od 1939, upošteva mednarodne akte, problemi le z begunci in transportom; pomoč danskih policajev

VARNOSTNA POLITIKA

-pristopanje k EU, veliko sporazumov o razoroževanju, mednarodno pravo, velike oborožene sile, kolektivna varnost, preprečevanje sporov, dobri odnosi s sosedi, mirovne operacije (60.000 ljudi) in usposabljanje za to, začetnica OVSE in zato mehanizmi za mir, sodelovanje in močna struktura OVSE, PzM,

-državna doktrina– ni zavezništev, lastne sile, totalna obramba

OBOROŽENE SILE

-totalna obramba, vojska pod državo, vsi državljani branijo državo, se ne preda brez odpora, operativna doktrina teritorialne obrambe, defenziva, vse pod javnim nadzorom,

-obramba: vojaška, civilna, psihološka, začasna

-splošna vojaška obveznost za moške do 47 leta in za 10 mesecev in stalne vaje, cela Švedska in veliko skladišč za orožja, 3 vojaška področja,

-kopenska vojska– največ ljudi, ima več rodov, divizije, brigade, bataljoni in ostale postrojenosti, podobno kot druge države; oprema taka, da se lahko hitro premikajo, ker je tudi tak teren, ob napadu gredo prve v obrambo in za njimi še ostali, če se ne da drugače, preidejo v gverilo; brigade so osnovne enote, »Norrland« so specialne brigade; nove modernizacije, manjše enote, hočejo operativne sile in enote, tudi za medn. sodelovanje, zaščita ljudi, objektov in države – različna pripravljenost in spravnost; še vedno imajo tudi jedrsko orožje in zato pomembni za EU in NATO

»MAKEDONIJA«

-1991 se osamosvoji, veliki notranji problemi, razorožitve, je na sredini Balkana in med sosedi, ki so vsi v sporih, veliki etnični problemi, tu je bil tudi UNPROFOR, hoče v evropske integracije, 1,945.932 prebivalcev, največ v mestih,

-parlamentarna demokracija, zakonodajna oblast je v Sobotju in je po ustavi iz leta 1991 telo, ki se ga voli za 4 leta, in v stalnem zasedanju sedi 120-140 mož, zakoni, medn. dogovori, sodniki; Vlada ima izvršna oblast in izvršuje zakone in daje odloke in svetuje parlamentu, proračun, diplomatski odnosi; Predsednik je šef države, se ga voli, za 5 let in dva mandata, star najmanj 40 let in državljan Makedonije in 10 let živi v državi, vrh. poveljnik vojske, postavlja veleposlanike, ceremonije, daje člane Ust. sodišča, suspenzivni veto

POLITIKA NAC. VARNOSTI

-geostrateški položaj– prometna smer in interesi drugih držav, pomembna za cel Balkan, ZDA noče sporov tu, nima morja

-podpora medn. javnosti in domače javnosti; pomoč OZN, velike vojaške sile, socialni razvoj in napredek, medn. sodelovanje, od 1995 je članica PzM in se zavzema za mir

-problemi z Albanci v Makedoniji, kr se hočejo odcepiti ali pa k Albaniji, spori z Grčijo, zaradi imena države, zastave in dela Ustave– da so še Makedonci Grki? Bolgarija je Makedonijo priznala, ampak tudi ti trdijo, da tam živijo Bolgari, Bojijo se Jugoslavije in sporov z Albanci, kot so na Kosovem

-veliko terorizma in konfliktov, hitra rast Albancev (demografsko) in jih bo kmalu več kot Makedoncev

-ščitijo sebe in državo, politično svobodo in za manjšine, blagostanje, integracija v Evropo, demokracija, enakost vseh ljudi, lasten sistem obrambe

-nac. varnost; varovanje države, varovanje s samoobrambo, vojaška obramba, vojska bo preprečila tuje agresije, zaščita zračnega prostora, varnost ekonomije za v svet, medn. sodelovanje

SISTEM NAC. VARNOSTI

-Parlament– Sobranje– zakonodajna oblast, obramba države, vojno in izredno stanje, proračun, zakoni

-Predsednik– vrh. poveljnik vojske, strategija in načrti za obrambo, organizacija vojske, uporaba in mobilizacija ter usposabljanje vojske, preds. Svetu za nac. varnost, ki obdeluje obrambne politike

-Vlada izvršna oblast, proračun, načrti obrambe, predlogi parlamentu, uredbe, odloki in drugi akti

-Ministrstvo za obrambo– strategije, nevarnosti, razvoj, poveljevanje, bojna pripravljenost

-financiranje– iz državnega proračuna, najslabša vojska na Balkanu, po 2002 porast proračuna

-vojaška obramba– lastne oborožene sile, splošna vojaška obveznost, odvrčanje sporov in braniti domovino

-obr. doktrina– po zakonih, lastne izkušnje, analize sodobnih doktrin, analize tehnologije, ni večjih spopadov, lepi odnosi z Evropo, sosede še hočejo ta prostor; vse sile za branitev domovine, sodelovanje med državami

-oborožene sile– 20.000 ljudi, operativna vojska in rezerva; kopenska, letalstvo, protizračna obramba in jezerska služba, tu so naborniki z 9 meseci vojaškega roka in profesionalci, najmanj vojakov imajo glede na Evropo, 5 mesecev osnovna vadba in 4 meseci specialna vadba, Vojaška akademija v Skopju, ni velike in dobre tehnike, zato je potrebna pomoč iz Z,

-civilna obramba– podsistem obrambe, obramba ljudi in cele države, še ni konstituirana, v normativno- pravnem smislu, le 14.000 ljudi iz rezerve; delajo zaklonišča in branijo mesta

-veliko tujih vojakov

»ZVEZNA REPUBLIKA JUGOSLAVIJA«

-zvezna republika, 11,206.847 prebivalcev, največ Srbov in Črnogorci, BDP je 2.300 USD

-ogroženi se počutijo s strani Madžarov, zaradi njihovega udejstvovanja v Vojvodini in v NATO paktu

-komunikacija Srbov z Evropo teče preko Hrvaške in Madžarske

-Makedonci in Srbi imajo prijateljske odnose, najsovražnejši so odnosi z Albanci

-Srbi so bili max. vključeni v vojno z BiH na strani bos. Srbov

-ogrožanje nac. varnosti: NATO z VB, Nemčijo in ZDA; NATO sile, ki so na Kosovu, Madžarskem in drugod, Albanci, secesionistične težnje Črne gore, notranja vojna v Srbiji zaradi ideologij

-niso zainteresirani za povezavo z Evropo, ker tam dominirajo ZDA, VB in Nemčija,.. hočejo popolno neodvisnost in suverenost, vezi pa z Rusi; svojih izdelkov ne morejo izvažati v Evropo, ker niso konkurenčni, zato tržišča v državah prejšnje Jug.

-zakonod. oblast v Zvezni skupščini, ki ima odbore, parlament je dvovomen: Svet državljanov (138) in Svet republike (40); izvršna oblast ima Vlada; predsednik je vrh. poglavar vojske in pod njim odločajo o obrambi Vojni svet, ki je svetovalske narave in

Vrhovni svet obrambe, ki je enak prvemu; pod drugim je še načelnik generalštaba in obrambni minister;

-generalštab ima 3 rodove vojske (KoV- 90.000 ljudi, naborniški sistem, 3 armade, 7 korpusov in brigade; mornarica– 16.700 ljudi in 4 baze; letalstvo– 7.500 ljudi in 2 korpusa), voj. rok traja 12-15 mesecev

-veliko opreme, ampak še kar zastarela, zaradi vpliva SZ

»HRVAŠKA«

-ni izoblikovala novih sil ampak nasledila stare že iz vojne

-iz treh celinskih teritorijev: kontinental. Hrv., prim. Hrv. in gorska Hrv., 4,784.265 prebivalcev

-ustavna in parlamentarna država s polpredsedniškim sistemom, nedeljiva, demokratična država, temelji na Ustavi

-že od nekaj je hotela biti samostojna, pa so jo vedno imele druge države v svojih pesteh, končno se 1991 osamosvoji in postane članica Sveta Evrope in OZN, leta 1991 je zaustavila srbsko agresijo na svojo državo in pomagali so še OZN; po Daytonskem sporazumu iz leta 1995 je konec vojne

-temelji k temu, da leži na Z Evrope in da hoče tudi k tem organizacijam, zato je to pomembno strateško področje, narod hoče neodvisnost in jo je tudi dobil; je področje velikih prehajanj narodov in osvajanj že iz zgodovine in tu imajo vsi interese; zaradi svoje oblike podkve ima veliko političnih problemov, saj je zelo ranljiva, ima še veliko drugih problemov in hoče narediti veliko vojaško silo da se brani; prizadeva si za mednarodne organizacije in kolektivni mir v Evropi

-hladni odnosi z EU, saj nima tehnologije, nemore sodelovati v nekaterih programih pomoči, nima dotoka tujega kapitala in manjšo možnost izvažanja, prizadeva pa si izpolnjevati načela medn. organizacij, le šolanja v ZDA za vojake so odprta;

-odnosi s sosedi: z Italijo so solidni zaradi manjšin, s Slovenijo tudi, sporne so le meje, z Madžarsko več dogovorov in sodelovanje, z Jugoslavijo od 1996 naprej normalizirani odnosi ampak malo težji, z BiH pa posebne polit. in ekon. povezave za blagostanje

-pol. nac. varnosti– po Ustavi, po spremembah v Evropi, izkušnje doma

OBOROŽENE SILE

19% proračuna gre za OS, organizirane so v brigade (9 profesionalnih+naborniki), 30 rezervnih;

KOV: 286 tankov, 117 okl. transporterjev,, 7 BOV, 69 raketnih sistemov...

Mornarica: korveta, 2 podmornici, 2 minolovca, 1 minopolagač, torpedni, raketni ter 4 patroljne čoln, logistična ter šolska ladja.

Letalstvo: 27 borbenih lovcev Mig-24, BIS in U, 10 šolskih letal, 21 borbenih helikopterjev MI-9, MI-24.

SISTEM NAC. VARNOSTI

Elementi nac. varnosti: -zunanje ogrožanje, -ogrožanje notranje varnosti, -človekovega okolja, -posledica vojne.-se razlikuje od drugih držav v tranziciji, ker je bil v vojni, in so se morali braniti in ni bilo časa za izgradnjo sistema varnosti; iz leta 1990 je Ustava, 1991 je Zakon o obrambi, leta 1992 začne delati generalštab, dokumenti še: Zakon o voj. službi, Zakon o delu ministrstev, Zakon o notr. zadevah, Zakon o Uradu za nac. varnost; leta 1994 so jim to pomagali izgraditi Američani

-Hrvaški državni zbor– zakonodajna oblast in dvodomen: Zastopniški dom (Ustava, proračun, vojna in mir, meje, referendumi, organizacija vojske, Odbor za notr. pol. in nac. varnost– telo, ki odloča o drž. telesih, državljanstvu, civ. zaščita, zaščita Ustave, revizija, drž. uprava, zakonitosti v upravi, lok. samoupr., nac. varnost in obramba; proračun in informacije) in Županijski dom (enak odbor tudi tu in obramba in varnost

javnosti, medn. odnosi, medparlament. institucije, zun. politika, sodelovanja, 9 članov)

-Predsednik– neposredne volitve, za 5 let, zastopa v tujini, predlaga vse, vrh. poveljnik vojske, mobilizacija, razvoj vojske, vodenje in poveljevanje, načrti obrambe, smernice, kadrovska politika, oprema, šolstvo, čini, poviševanja,

-Urad za nac. varnost– od 1993, izvršno telo; nadzira delo uprave in obveščev. služb, podatki o vsem za vse, upravlja ga predstojnik, pod predsednikom, nadzira Hrv. obvešč. službo, Nadzorno sl., Varnostni štab in Obvešč. akademijo

-Vlada– predlaga zakone in proračun, ostale politike, načrti vojske, metodologija načrtov, finance, rezerve, drž. uprava, del. obveznost, dajanje materialnih sredstev, mobilizacija dela, kriptozščita, straža, razvoj orožja

-Ministrstvo za obrambo– napisan 1997 a še ni objavljen in začne delati šele 1999, pomagali Američani, linija poveljevanja, vojaški posli in protokolarne zadeve, inšpektorji in 26 uprav, vse člane imenuje predsednik

-Generalštab– organ MO, odgovoren predsedniku v vojni in miru, načelnik najvišji čin, funkcije vodenja in poveljevanja, rodovi vojske, načrti

-Oborožene sile– so nosilci oboroženega boja in v miru delujejo ob nesrečah, nastanejo 1991 iz Zbora narodne garde, imajo vojni in mirnodobni sestav, 6 zbornih področij KoV in poveljstva let. in morn., brigade, domobranstvo je prostorska obramba, po Daytonu mora zmanjšati število vojakov in nabaviti modernejšo tehniko, oborožitev Jugosl., Hrv. in BiH je v razmerju 5:2:2; obstaja še vedno splošna vojaška obveznost in služijo fantje vojaški rok 10 mesecev (osnovna doba in doba v višjih postrojenjih) in lahko služijo tudi civilno vojsko; za častnike so učilišča in tečaji, največ jih pride iz fakultet

-nimajo še nac. strategije varnosti

»SLOVENIJA«

-svobodno delovanje posameznika in civilnih društev, demokratizacija, nov sistem nac. varnosti, demilitarizacija, nova ustava iz leta 1991, ločene oblasti, profes. vojaki iz fakultet

SISTEM NAC. VARNOSTI

-osnovna pravno-politična izhodišča– Zakoni (obramba, voj. obveznost, nesreče, policija, vlada, uprava) in Resolucija ter Smernice

-sistem nac. varnosti– obramba, notranja varnost, zaščita in reševanje

Obramba– nac. neodvisnost, samostojnost, integriteta, SV, Civ. obramba, generalštab, uprave, inšpektorat, vodenje in poveljevanje, enostarešinstvo, subordinacija in obvezno izvrševanje ukazov; vse pod ministrom

Varnost– drž. organi in službe, Min. za notr. zadeve – zaščita ljudi in lasti, terorizem, kazni, javni red in mir, promet, meje, vse informacije

Zaščita in reševanje– naravne nesreče, informacije, civilna zaščita, pomoč, mobiliz.

-različni viri groženj – vojna, notranja varnost, okolje

-Minister– smernice obrambe, načrti in oprema vojske, usposabljanje, logistika, poveljevanje

-varnostna kultura– ljudje bi se žrtvovali za državo, raje se ne bi borili z orožjem, so ponosni, da živijo v Sloveniji, mirovništvo jim veliko pomeni, simpatizirajo z mirovniki, šolajo naj se na FDV, največja zaščita potrebna na državi, okolju, human. operacije in terorizem

-NORME– svoboda, mir, neodvisnost, teritor. celovitost, enakopravnost ljudi, samoopredeljenje ljudi, mirno reš. sporov, odrekanje uporabi sile, zaščita prava, tržno gospod., demokracija

-ni še pravega koncepta nac. varnosti, le upoštevanje teh norm v Resoluciji, Ustavi, Smernicah,...

SISTEM ODLOČEVANJA

-Parlament– politika, civil nad vojsko, predsednik vodi vojsko, vojska kot nepolitična institucija, zakonodajna oblast, zakoni, politika, razvoj in programi obrambe, smernice razvoja in nadzor nad vojsko, oprema vojske

-Predsednik- vrhovni poveljnik vojske

-Vlada– izvršna oblast, vse predlaga, organizacija, vse usklajuje, imenuje poveljnike

-Svet za nac. varnost– od 1998, koordiniranje politike varnosti in obrambenih dejavnosti in interesih vseh subjektov, podpreds vlade, ministri, Sova

-Ministrstvo za obrambo– individualno vodenje, polit. odgovornost, hierarhijska organizacija, povezanost s terenom,..., vodi ga minister in nadzira načelnika generalštaba, poveljuje

-6 odborov v parlamentu (nadzor nad obvešč. službami, finance, proračun, medn. odnosi, za Resolucijo, obrambo)

-notranja varnost– Min. za notr. zadeve, varnostne in obveščevalne službe (Kriminal. služba, Urad za zašč in varn., Voj. policija), nadzorni in inšpekcijski organi, pravosodni organi

SLOVENSKA VOJSKA

-samostojna od 1991, leta 1994 iz TO v SV, reorganizacija MO in zato pod civilno oblast, splošna vojaška obveznost, vojaški rok 7 mesecev, z 18 leti, tudi ženske v profesionalni vojski, ni več diskriminacije, vojaška in civilna obramba, depolitizirana, še preveliko zakonov, ki bi morali biti sprejeti, da bi lahko šli v Evropo, težimo k profesionalni vojski,

-veliko konfliktnih sprememb, skregana politična elita

-določa jo Ustava, poveljuje ji načelnik generalštaba, pod predsednikom, minister za protokole, hoče v mednarodne sile

-stalna sestava, mirnodobna sestava, vojna sestava, rezervna sestava; največ je rezerve in teritorialnih sil, vojakov in podčastnikov; tu so glavne in pomožne sile (rezerva); 60.000 ljudi, poveljuje načelnik generalštaba, popolnjevanje sil je naborniško

-usposabljanje: SV, Center vojaških šol (temeljni program, nadaljevalni, dodatni, podpora vsem procesom, kot je knjižnica,...), tujina; nabornik v samo eni vojašnici– 1. 8 tednov osnove, 2. 9 tednov spec. usposabljanje po rodovih, 3. 13 tednov usposablj. v večjih postrojih in ob vseh terenih in vremenih

-šole: podčastniki– 6 mesecev, častniki vojnih enot– 7 mesecev, častniki– FDV in še 1 leto (3 mesece obče, 3 mesece specifik in 6 mesecev stažiranje), poveljniško– štabnašola– do 6 mesecev, šola rodov– lahko tujina, šola logistike– tečaji, šola tujih jezikov– za NATO, dodatno usposabljanje– voj. psih., voj. inform., voj. geograf.; analitični program– raziskave, tujina– ZDA, Nemčija, Avstrija, Češka, Madžarska, VB

ORGANIZACIJSKA STRUKTURA

-resolucija o izhodiščih nac. varnosti RS in Zakon o obrambi

-komponente: obrambena politika (vlada), vojaška obramba (SV), civilna obramba (državljeni), zaščita in reševanje (MORS);

-civilna obramba: gospod., psihol., neoboroženi odpor

-zaščita in reševanje– MORS, nesreče, v miru in vojni, veliko ustanov, sile Civilne zaščite, prostovoljna društva in posamezniki (gasilci, jamarji, RK, psi, radioamaterji, gorniki,...), civilna zaščita nudi (prva pomoč, veterina, tehnika, RKB zaščita, proti minam, zaklonišča, podpora) - - - vse predpiše Vlada

-varnostno samoorganiziranje civilne družbe– samozaščita, samoobramba, samopomoč.